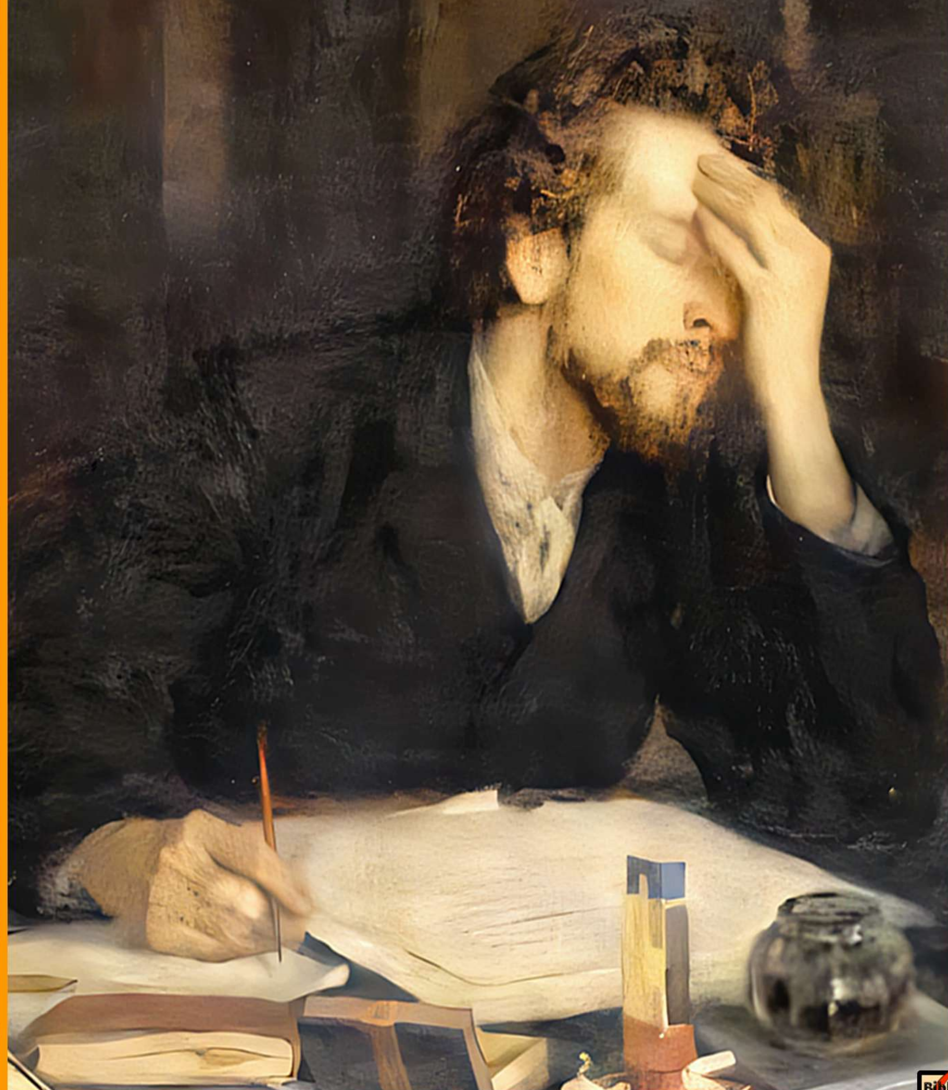
Fjodor Dostojevskij

Et svagt hjerte

Fjodor Dostojevski

Et svagt hjerte

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

I

Arkadij Ivanovitch Nefedevitch og Vassja Schumkov, to unge kolleger i samme embedsstilling, levede under samme tag, i en lejlighed på samme fjerde etage.

Forfatteren føler ganske vist nødvendigheden af at give læseren en forklaring af grunden til, at den ene helt i nærværende historie er nævnt ved sit fulde navn, den anden med afkortet navn, selv om det for eksempel kun var for, at man ikke skulle anse en sådan betegnelse for upassende og familiær. Men det ville være uomgåelig nødvendigt i dette øjemed først at give forklaring over og skildre såvel de handlende personers rang som deres alder, kald og embede og til sidst også deres karakter. Da der imidlertid findes en mængde skribenter, der netop begynder nøjagtig således, så har forfatteren til denne fortælling besluttet sig til at begynde umiddelbart med handlingen, ene og alene for ikke at ligne dem (som nogle måske vil sige: som følge af sin grænseløse egenkærlighed). Efter at denne lille fortale er sluttet, begynder han altså.

En aften, netop før nytår, kom Schumkov hjem klokken seks.

Arkadij Ivanovitch, der lå på sin seng, vågnede og skottede hen til sin ven. Han bemærkede, at denne var iført sin bedste stadsdragt og havde en blændende hvid krave på. Det vakte selvfølgelig hans forundring.

"Hvor kan Vassja have været henne sådan udhalet? Han har heller ikke spist til middag her hjemme."

Schumkov havde imidlertid tændt lyset, og Arkadij Ivanovitch gættede straks, at hans ven havde til hensigt at vække ham uventet. Og virkelig hostede Vassja et par gange, gik et par gange op og ned ad gulvet og lod til sidst piben, som han havde begyndt at stoppe henne i krogen ved siden af ovnen, pludselig falde ud af hånden. Arkadij Ivanovitch lo ved sig selv.

"Vassja, lad de krogveje fare," sagde han.

"Arkascha! sover du ikke?"

"Jeg kan sandelig ikke sige dig det med sikkerhed, ... men det forekommer mig dog, at jeg ikke sover."

"Ak! Arkascha! God aften, min kære! Nå, broder! Nå! ... Du ved ikke, hvad jeg vil fortælle dig!"

"Det ved jeg bestemt ikke ... men kom en gang her hen!"

Vassja kom straks, som om han havde ventet på det, idet han i øvrigt ikke anede nogen underfundighed fra Arkadijs side. Denne greb ham imidlertid meget behændigt ved hænderne, drejede ham om, fik ham ind under sig og begyndte, som man siger, "at pine sit offer", hvad der syntes at berede den lystige Arkadij Ivanovitch utrolig fornøjelse.

"Nu har jeg dig endelig," råbte han. "Nu har jeg dig!"

"Arkascha! Arkascha! hvad er det, du gør? Slip mig, slip mig dog for Guds skyld, jeg smudser min kjole til ..."

"Det skader intet! Hvad behøver du en kjole til? Hvorfor er du så lettroende, at du udleverer dig selv? ... Fortæl, hvor har du været? hvor har du spist til middag?"

"Arkascha, for Guds skyld slip mig dog!"

"Hvor har du så spist til middag?"

"Det er netop det, jeg vil fortælle om!"

"Nå, så fortæl da!"

"Ja, lad mig først slippe løs!"

"Nej da, jeg slipper dig ikke, før du fortæller mig det!"

"Arkascha, Arkascha! Indser du da ikke, at det jo aldeles ikke er muligt, helt og holdent umuligt!" råbte den svage Vassja, idet han forgæves søgte at befri sig for sin vens stærke tag. "Der gives dog visse genstande ..."

"Hvad for genstande?"

"Nå, sådanne, at når man begynder at tale om dem i en sådan stilling, så går hele værdigheden tabt. Det kan aldeles ikke gå an! Det bliver rent latterligt derved ... og her drejer det sig om noget, der aldeles ikke er latterligt, men meget alvorligt."

"Lad nu være med det alvorlige! Hvad mon han nu har spekuleret ud! Fortæl du bare sådan, at jeg kan få mig en latter, men noget alvorligt vil jeg ikke vide af. Hvad ville du så også være for en ven, sig mig det! Hvad?"

"Arkascha! Ved Gud, det går ikke ..."

"Jeg vil ingen snak høre ..."

"Nuvel, Arkascha!" begyndte Vassja, liggende tværs over sengen, mens han af al magt bestræbte sig for at give sine ord så megen værdighed som muligt, "Arkascha! Jeg kan for min skyld gerne fortælle, men ..."

"Nå, hvad?"

"Nå, jeg har forlovet mig!"

Uden at spilde et ord tog Arkadij Ivanovitch stiltiende Vassja i sine arme som et lille barn, skønt han ikke var så overdrevent lille af skikkelse, men snarere temmelig langstrakt, blot mager ... og gav sig til behændigt at bære ham fra den ene ende af værelset til den anden, samtidig med, at han lod, som om han vissede ham i søvn.

"Nu vil jeg straks til at svøbe dig, hr. brudgom," sagde han så.

Men da han mærkede, at Vassja lå i hans arme uden at røre sig og uden at sige et ord mere, betænkte han sig og tog i betragtning, at han åbenbart havde drevet spøgen for vidt; han stillede ham midt i værelset og kyssede ham på den hjerteligste måde på kinderne.

"Vassja, du er da ikke vred?"

"Hør, Arkascha ..."

"Nå, på grund af, at det er nytårs..."

"Ja, det har jeg ikke noget imod, men hvorfor er du selv så forrykt, sådan en vildbasse? Hvor ofte har jeg ikke sagt: Arkascha, ved Gud, vær dog ikke så ilter!"

"Nå, du er altså ikke vred?"

"Åh, jeg har ikke noget imod dig; hvem er jeg i øvrigt nogensinde vred på? Men du har krænket mig, forstår du?"

"Hvorledes? – Krænket dig? På hvad måde?"

"Jeg kom til dig som til en ven med fuldt hjerte for at betro mig til dig og meddele dig min lykke ..."

"Ja, hvad for en lykke? Hvorfor taler du så ikke?"

"Nuvel, jeg gifter mig jo!" svarede Vassja ærgerlig, fordi han i virkeligheden var lidt fornærmet.

"Du! Du gifter dig! Virkelig?" råbte Arkadij i fuldstændig overraskelse til ham. "Nej, nej! – Ja, hvad vil det nu sige? Sådan taler jeg, og tårerne strømmer mig ned ... Vassja, min lille Vassja! Min søn, lad det nu være godt! Ja, er det nu også sandt?"

Og Arkadij overfaldt ham med nye omfavnelser.

"Nå, forstår du nu, hvad det drejer sig om?" sagde Vassja. "Du er jo god, du er min ven, det ved jeg. Jeg kommer til dig med sådan en glæde, med salig henrykkelse, og så skal jeg pludselig

åbenbare al denne hjertensglæde, al denne salighed, mens jeg ligger og vælter mig tværs over sengen uden den mindste værdighed. Det indser du jo nok, Arkascha," fortsatte Vassja halvt smilende, "det var jo dog en latterlig stilling. Og jeg tilhørte i dette øjeblik slet ikke mig selv mere. Jeg kunne dog ikke nedværdige dette anliggende ... Havde du bare oven i købet spurgt mig, hvad hun hed ... jeg sværger dig til, at du havde før kunnet slå mig ihjel, før jeg ville have svaret dig."

"Men Vassja! hvorfor har du dog fortiet det? Havde du fortalt mig det alt sammen tidligere, så havde jeg heller ikke drevet sådanne dumme løjer," sagde Arkadij Ivanovitch i sand fortvivlelse.

"Nå, lad nu det være godt, lad det! Jeg mente jo kun sådan ... du ved jo, hvad det alt sammen kommer af: at jeg har et godt hjerte. Og så ærgrede det mig, at jeg ikke kunne sige dig det således, som jeg ønskede det ... glæde dig, gøre dig en fornøjelse, fortælle det smukt og på passende måde indvi dig i det; ... sandelig, Arkadij, jeg holder så meget af dig, at jeg tror, at hvis du ikke var, så ville jeg slet ikke gifte mig, ja, overhovedet slet ikke leve!"

Arkadij Ivanovitch, der var overordentlig sentimental, lo og græd på en gang, da han hørte Vassja tale således. Vassja gjorde ligeså. Begge kastede sig på ny i hinandens arme og glemte, hvad der var sket.

"Men hvorledes er det så, hvordan forholder det sig med det? Fortæl mig alt, Vassja! Tilgiv mig, broder, jeg er overrasket, aldeles overrasket. Ved Gud, jeg er som lynslået. Dog nej, broder, du har vist opfundet det hele; ved Gud, du har opfundet det og bundet mig noget på ærmet!" skreg Arkadij op og så

endda med uforstilt mistro Vassja ind i ansigtet. Men da han der så den strålende bekræftelse på hans beslutning om snarest muligt at gifte sig, kastede han sig på sengen, og begynder dér af bare henrykkelse at kaste sig bagud, så at væggene rystede.

"Vassja, sæt dig her hen," råbte han endelig, idet han satte sig over ende i sengen.

"Jeg ved sandelig ikke, broder, hvordan jeg skal begynde."

Begge så de glade og oprømte på hinanden.

"Hvem er hun, Vassja?"

"Artemjevs datter!" udbrød Vassja med en af lyksalighed dæmpet stemme.

"Det er ikke muligt!"

"Nå ja, først har jeg snakket dig ørene fulde om hende, så tav jeg stille; men du har ikke mærket noget. Ak, Arkadij, hvad har det ikke kostet mig at holde det hemmeligt for dig; men jeg var bange, undså mig ligefrem for at tale! Jeg tænkte, at det hele kunne gå over styr, og jeg er jo forelsket, Arkadij! Gud! min Gud! Ser du nu, hvordan sagen forholder sig," fortsatte han, idet han dog stadig gik i stå af bevægelse. "Hun var forlovet endnu for et år siden, men pludselig blev han udkommanderet et eller andet sted hen; jeg kendte ham også, sandt nok! – Gud være med ham! Nu vel! Han skrev slet ikke, er fuldstændig forsvundet. De venter og venter; hvad kan det dog vel betyde? ... Pludselig kommer han for fire måneder siden anstigende som gift, og hos dem sætter han ikke sin fod. Det var groft, lumpent! Og der var ingen, der havde taget sig af hende. Hun græd og græd, den stakkel, og så forelskede jeg mig i hende ... jeg var jo for længst forelsket, havde hele tiden elsket hende. Så begyndte jeg at trøste hende, gik stadig derhen ... nå, og jeg ved sandelig

ikke, hvordan det hele kom, også hun fik mig kær. For en uges tid siden kunne jeg ikke udholde det længere; jeg begyndte at hulke, at græde, og fortalte hende alt ... nu vel, at jeg elskede hende, med et ord: alt ... Hun svarede: 'Jeg ville selv gerne elske Dem, Vassilij Petrovitch, men jeg er en stakkels pige; spot ikke over mig; jeg tør ikke elske nogen.' Nuvel, broder, forstår du? Forstår du det? ... Nu har vi givet hinanden vort ord og har forlovet os. Jeg tænkte op og ned, så siger jeg: 'Hvorledes skal vi sige det til din mama?' – Hun siger: 'Det er vanskeligt; hav blot tålmodighed en lille tid. Hun er bange; nu for tiden vil hun måske ikke selv give sit samtykke; hun græder selv så ...' Men uden at have sagt det mindste til hende, busede jeg i dag ud med det til den gamle. Lisa faldt på knæ for hende, jeg med ... nå, og hun gav os sin velsignelse. Arkascha! Arkascha! min kære ven! Vi vil bo sammen. Nej, jeg skilles aldrig for nogen pris fra dig!"

"Vassja, som jeg nu ser dig her, tror jeg det ikke; Gud skal vide, jeg kan ikke tro det, det sværger jeg dig til. Sandelig, det hele forekommer mig som ... Hør, du gifter dig altså? ... Hvor kan det dog være, at jeg ikke har vidst det, hvad? I sandhed, Vassja, jeg vil tilstå det for dig; jeg selv, broder, har tænkt på at gifte mig; men da du nu gifter dig, så er det jo lige godt! Nu, velan, vær lykkelig, bliv lykkelig!"

"Broder, nu er jeg så let om hjertet, min sjæl er så glad!" sagde Vassja, idet han rejste sig og oprømt gik frem og tilbage i værelset. "Er det ikke sandt? Du føler jo det selv samme? Vi vil leve ganske tarveligt, men vi vil blive lykkelige. Og det er jo ingen fantasi. Vor lykke står jo ikke skrevet i nogen bog, men vi vil virkelig blive lykkelige!"

"Vassja, Vassja! Hør, hvad jeg vil sige!"

"Hvad er det?" sagde Vassja, idet han standsede foran Arkadij Ivanovitch.

"Der faldt mig sådan en tanke ind ... men jeg er næsten bange for at meddele dig den! ... Tilgiv mig, men løs mig min tvivl! Hvad vil du egentlig leve af? Du ved jo, at jeg er henrykt over, at du vil gifte dig, og jeg kan i min henrykkelse ikke beherske mig selv; men sig mig, hvad vil du leve af?"

"Ak Gud, min Gud! Hvad du dog er for et menneske, Arkascha!" sagde Vassja, idet han højst forbavset så på Arkadij. "Hvad fejler du egentlig? Selv den gamle har ikke betænkt sig i to minutter, da jeg forklarede alt for hende. Spørg hende en gang, hvad hun har levet af. De har kun 500 rubler årligt til tre personer, så meget beløber hele pensionen efter den afdøde sig til. Det har hun, den gamle og en yngre broder til hende levet af, og for ham har de endda af disse penge måttet betale skolepenge – og så ser du endda, hvorledes de lever. Så er vi to jo næsten kapitalister! Og ser du, i mangt et godt år kan jeg endog skrabe 700 rubler sammen."

"Hør, Vassja, undskyld mig! ... jeg mener jo, ved Gud! kun sådan ... jeg tænker kun sådan i øjeblikket, at det ikke må gå over styr ... hvad er det for 700? Det er kun 300 ..."

"Tre hundrede! ... Og Julian Mastakovitch? Har du glemt ham?"

"Julian Mastakovitch! Min broder, det er jo aldeles usikkert. Det er ikke det samme som tre hundrede rubler i fast indtægt, hvor hver rubel er så tro som en ven. Julian Mastakovitch ... nå, han er ganske vist en stor mand; jeg skatter ham, højagter ham, forstår ham, selv om han står så højt; ja, ved Gud! jeg holder af

ham, fordi han holder af dig og betaler dig for dit arbejde, mens han slet ikke behøvede at betale ekstra, men ligefrem kunne beordre en af personalet til sin tjeneste ... men tilstå det kun selv, Vassja ... Hør videre! Det er jo ikke noget vrøvl, jeg kommer med. Jeg indrømmer, at man ikke i hele St. Petersborg kan finde en håndskrift som din, jeg indrømmer dig gerne forrangen," – lagde Nefedevitch ikke uden en vis begejstring til, – "men pludselig, hvad Gud forbyde, kan du vække hans mishag, pludselig vil du ikke mere være ham tilpas, og arbejdet hos ham vil da på én gang høre op. Julian kan desuden i dag være rød, men i morgen død, Vassja!"

"Hør, Arkascha, på den samme måde kan jo også loftet gerne straks styrte ned over hovedet på os ..."

"Åh, ja vel, ja vel! ... jeg siger jo ingen ting!"

"Nej! hør på mig, lad mig tale ud ... På hvad måde kan han da vel afskedige mig? ... Nej! lad mig tale ud, du! lad mig tale ud! Jeg udfører jo alt mit arbejde omhyggeligt. Han er jo så god; han har jo, Arkascha, han har jo i dag givet mig 50 rubler i sølv!"

"Er det muligt? Du har altså modtaget en belønning?"

"Hvad for en belønning? Det var af hans egen lomme. Han sagde: 'Min ven! Du har allerede i fem måneder ingen penge fået. Vil du have, så tag her. Jeg takker dig,' siger han, 'jeg er tilfreds ... Ved Gud, du skal ikke arbejde for intet for mig,' siger han ... Sandelig, sådan har han sagt. Jeg fik tårer i øjnene! Herre, min Gud!"

"Hør Vassja, du har vel skrevet dit arbejde færdigt?"

"Nej ... endnu er jeg ikke færdig med det."

"Vassja! Min engel! Hvad har du dog gjort?"

"Hør, Arkadij, det gør ikke noget ... jeg har et par dages tid tilbage, jeg bliver nok færdig ..."

"Hvoraf kommer det, at du ikke har skrevet det?"

"Nå, der har vi det! der har vi det! Du ser med en så bedrøvelig mine på sagen, at hele mit indre rører sig, det gør ondt i mit hjerte. Nå, hvad er det så egentlig? Du gør mig altid så nedslået. Sådan skriger han altid til mig: Ak – ak! ... Men tænk selv rigtigt over det: Nu vel, hvad er det så endelig? Nå, jeg gør det færdigt, ved Gud! jeg gør det færdigt ..."

"Hvis du nu ikke bliver færdig med det, hvad så?" råbte Arkadij, idet han sprang op. "Og han har i dag givet dig en belønning. Og så du hen og gifter dig ... ej! ej! ej!"

"Det gør intet; det gør slet ikke noget," råbte Schumkov. "Jeg sætter mig straks hen, lige på øjeblikket sætter jeg mig. Det gør ikke noget!"

"Men hvordan har du dog kunnet forsømme det således, Vassja?"

"Ak, Arkascha! Hvor kunne jeg dog sidde stille? Var vel min sindsstemning egnet til det? Jeg kunne næppe sidde stille i kancelliet, kunne jo ikke bære, hvad mit hjerte var fuldt af ... Ak! Ak! Nu vil jeg sidde oppe i nat, i morgen og i overmorgen nat igen, og – aflevere det færdigt!"

"Er der meget tilbage endnu?"

"Ophold mig nu ikke, for Guds skyld! ophold mig ikke, vær stille ..."

Arkadij Ivanovitch gik på tåspidserne hen til sengen og satte sig. Så ville han pludselig igen rejse sig, men var atter nødt til at sætte sig, da han betænkte, at han kunne forstyrre, selv om han ikke kunne sidde stille for sindsbevægelse.

Man kunne mærke, at nyheden havde gjort ham helt fortumlet, og at den første begejstring endnu ikke havde fået tid til at rase ud af ham. Han så på Schumkov, denne så på ham igen, smilede, truede ad ham med fingeren og trak så øjenbrynene frygteligt sammen (som om arbejdets hele kraft og lykkelige tilendebringelse beroede der), og stirrede på skrivehæftet.

Han syntes ligeledes endnu ikke at have overvundet sin bevægelse, han skiftede penne, rokkede hid og did på stolen, satte sig tilrette og begyndte igen at skrive, men hans hånd rystede og nægtede at gøre tjeneste.

"Arkascha! Jeg har talt til dem om dig," sagde han pludselig, som om det lige var faldet ham ind.

"Ja," udbrød Arkadij, "og jeg ville just til at spørge dig om det."

"Nu vel! Ak ja! jeg skal siden fortælle dig det alt sammen! Jeg er, ved Gud selv skyld i det; men jeg havde aldeles glemt, at jeg ikke ville sige noget, før jeg havde skrevet fire blade, og så kom jeg til at huske på dig og hende. Broder, jeg kan ikke skrive rigtigt. Stadig tænker jeg på dig ..."

Vassja smilede.

Der indtrådte en tavshed.

"Fy! hvilken dårlig pen!" råbte så Vassja, idet han ærgerlig kastede den hen ad bordet.

Han tog en anden.

"Vassja! Hør! Kun et ord ..."

"Nå, gør det hurtigt, og det er sidste gang!"

"Mangler der meget?"

"Ak, broder!"

Vassja satte et fortrædeligt ansigt op, som om der i hele verden ikke fandtes noget mere skrækkeligt og pinligt end et sådant spørgsmål.

"Meget! Forfærdelig meget!"

"Ved du, der påkom mig en tanke ..."

"Hvad var det?"

"Dog nej, nu ikke mere ... skriv! "

"Nå, hvad var det? Hvad?"

"Klokken er nu syv, lille Vassja!"

Her smilede Nefedevitch og blinkede skælmsk til Vassja, stadig dog lidt usikkert, da han ikke vidste, hvorledes denne ville optage det.

"Nå, hvad så?" spurgte Vassja, der helt havde ophørt at skrive, idet han så ham lige ind i øjnene og endog blev ganske bleg af forventning.

"Ved du hvad?"

"For Guds skyld, hvad er det?"

"Ved du hvad? Du er nervøs, du vil ikke udrette meget med dit arbejde ... Holdt, holdt, stille, stille! ... Jeg kan se, jeg ser ...! Hør!" sagde Nefedevitch, idet han muntert sprang op fra sengen og afskar Vassja ordet og med al magt søgte at besejre hans indvendinger. "Frem for alt er det nødvendigt at berolige sig, at fatte sig; ikke sandt?"

"Arkascha, Arkascha!" udbrød Vassja og sprang op fra stolen, "jeg bliver siddende og arbejder hele natten, ved Gud! jeg bliver siddende!"

"Nå ja, ja. Du vil først hen ad morgenstunden lægge dig til at sove."

"Jeg vil ikke sove, ikke for nogen pris vil jeg sove ..."

"Nej, det går ikke; sove må du. Klokken fem lægger du dig til at sove. Jeg skal så vække dig klokken otte. I morgen er det fridag. Du sætter dig hen og skriver den hele dag ... og så natten igennem, og ... men hvor meget er der da egentlig endnu tilbage for dig?"

"Der ... der!"

Rystende af sindsbevægelse pegede Vassja på hæftet: "Der!"

"Hør, broder, det er ikke meget ..."

"Min kære ven ... dér er der mere endnu," sagde Vassja, idet han forknyt så på Nefedevitch, som om afgørelsen af, om han skulle gå eller ikke, beroede ene og alene på denne.

"Hvor meget er der?"

"To ... blade ..."

"Nuvel? Hør engang! Vi får det alligevel færdigt, ved Gud, vi får det færdigt."

"Arkascha!"

"Vassja, hør en gang! Nu sådan på aftenen før nytår kommer alle mennesker sammen i familiekredsen, og vi to er hjemløse, frændeløse ... O, Vassja!"

Nefedevitch slog sine stærke arme om livet Vassja og knugede ham til sig i sin løveomfavnelse.

"Arkadij, det er afgjort!"

"Lille Vassja, jeg ville just sige det. Ser du, lille Vassja, min krumbenede lille ven ... giv agt ... det er jo ..."

Arkadij holdt inde med åben mund, fordi han af sindsbevægelse ikke kunne tale. Vassja holdt ham på skulderen, så ham ufravendt ind i øjnene og bevægede læberne, som om han ville tale sætningen til ende i hans sted.

"Nå!" sagde han endelig.

"Forestil mig for dem i dag!"

"Arkadij, vi går derhen til te! Ved du hvad, min ven? Vi vil ikke vente på at det bliver nytår, vi går før," udbrød Vassja i sand begejstring.

"Det vil sige i to timer, hverken mere eller mindre!"

"Og derpå adskillelse så længe, til jeg har gjort arbejdet færdigt!"

"Lille Vassja!"

"Arkadij!"

I løbet af tre minutter havde Arkadij taget sin søndagsdragt på. Vassja børstede blot lidt på sin, som han ikke havde fået taget af; med en sådan iver havde han sat sig til arbejdet.

Hurtigt gik de ned på gaden, den ene mere glad bevæget end den anden. Deres vej førte dem fra Petersborg-siden til Kolomna-bydelen.

Arkadij afmålte sine skridt kraftigt og energisk, så at man allerede af hans gang alene kunne kende hans inderlige glæde over den stadig lykkelige Vassjas lyksalighed. Vassja tog kortere skridt uden dog derved at tabe i værdighed. Tværtimod – Arkadij Ivanovitch havde endnu aldrig set ham i et for ham selv gunstigere lys. Han satte endog på en vis måde i dette øjeblik større pris på ham end tidligere, og en vis legemsfejl hos Vassja, som læseren endnu ikke kender – Vassja var vokset lidt skævt – og som altid fremkaldte en overmåde kærlighedsfuld følelse af medlidenhed i Arkadij Ivanovitchs gode hjerte, forøgede endog den dybe, inderlige medfølelse, som hans ven særlig i dette øjeblik nærede for ham, og som Vassja selvfølgelig i enhver henseende var værdig til.

Arkadij Ivanovitch havde endog gerne kunnet græde af glæde, men han betvang sig dog.

"Hvorhen, Vassja? Denne vej er nærmere!" råbte han, da Vassja ville dreje af til Vosnessenskij Prospekt.

"Stille, Arkadij, stille!"

"Denne vej er dog sandelig meget nærmere, Vassja!"

"Arkascha, ved du hvad?" begyndte Vassja hemmelighedsfuldt med en stemme, der ligesom døde hen af glæde. "Ved du hvad? Jeg kunne have lyst til at bringe en lille gave med til Lisanka ..."

"Hvad da?"

"Her broder, ved hjørnet bor madame Leroux, en ganske mageløs butik!"

"Nå?"

"En lille hovedpynt, kære ven, en lille hovedpynt! Jeg så i dag sådan allerkæreste lille tingest. Jeg spurgte på den; faconen skal nok hedde Manon Lescaut ... et lille vidunder! Båndene er kirsebærrøde, og hvis den ikke er dyr ... Arkascha, ja, selv om den også er ...!"

"Efter min anskuelse overtræffer du alle digtere, Vassja! Lad os så gå!"

De løb videre, og to minutter senere trådte de ind i butikken.

En sortøjet dame med lokket sort hår modtog dem og fik straks ved synet af køberne et lige så glad og lykkeligt udseende som de selv, ja, hvis jeg tør sige det, et endnu lykkeligere.

Vassja kunne gerne have kysset madame Leroux af henrykkelse.

"Arkascha," sagde han halvhøjt, idet han kastede et blik ud over alle de herlige og storartede sager, der på træsøjler stod på den uhyre butiksdisk. "Vidunderligt! Hvad er det? Og dette? Se

en gang for eksempel på dette stykke nips, ser du det?" hviskede Vassja, idet han pegede på en allerkæreste lille kappe på kanten af bordet, rigtig nok ikke den, som han ville købe, fordi han allerede på afstand havde set den rigtige, der stod på den anden ende af bordet, og som han med blikket allerede rent havde fordybet sig i.

Han betragtede den på en sådan måde, at man kunne tro, at enten nogen ville tage den og stjæle den, eller at den selv ville flyve fra sin plads for ikke at komme i hans hænder.

"Der," sagde Arkadij Ivanovitch, idet han pegede på én, "denne er efter min mening den bedste."

"Nå, lille Arkadij, det gør dig ganske vist ære; jeg begynder virkelig at få noget ganske særligt til overs for dig på grund af din smag," sagde Vassja, idet han i sin hjertensglæde skælmsk forstilte sig for Arkadij. "Din lille kappe er fortryllende, men kom en gang her hen."

"Hvor er der da en bedre, broder?"

"Se en gang her."

"Den der," sagde Arkadij tvivlende.

Men da Vassja, som ikke længere formåede at udholde det, tog den ned fra træpinden, hvorfra den nu tilsyneladende fløj frivilligt ned, som om den efter så lang ventetid glædede sig ved en så god køber, – da alle dens bånd og kniplinger begyndte at rasle, da trængte et henrykkelsens råb sig frem fra Arkadij Ivanovitchs mægtige bryst.

Selv madame Leroux, der hele tiden, mens valget stod på, havde iagttaget sin utvivlsomme værdighed og sin overlegenhed i smagssager og kun nedladende havde tiet stille,

belønnede nu Vassja med et fuldt ud bifaldende smil, så at alt ved hende, hendes blik, hendes håndbevægelse og smilet sagde:

"Ja! De har gættet det, og De er derfor den lykke værdig, som venter Dem."

"Den koketterede jo, den koketterede ligefrem i sin ensomhed!" sagde Vassja, idet han overførte hele sin kærlighed på det henrivende hovedtøj. "Den har skjult sig med vilje, den skælm, min lille due!"

Og han kyssede den, det vil sige luften, som omgav den, fordi han var bange for at berøre sit klenodie.

"Således skjuler altid den sande fortjeneste og dyd sig," føjede Arkadij begejstret til, idet han i spøg her anbragte denne frase fra en åndrig avis, som han havde læst om morgenen. "Nå, Vassja, hvad mener du?"

"Vivat, Arkadij! Du er jo vittig i dag; du vil gøre furore hos damerne, som man plejer at sige ... det forudsiger jeg dig. Madame Leroux! Madame Leroux!"

"Hvad befaler De?"

"Min kære madame Leroux!"

Madame Leroux så på Arkadij Ivanovitch og smilede nedladende.

"De kan ikke tro, hvor jeg forguder Dem i dette øjeblik ... Tillader De, at jeg kysser Dem?"

Og Vassja kyssede butikkens ejerinde.

Hun måtte et øjeblik bestemt tage hele sin værdighed fangen for ikke rent at blamere sig med sådan en gavstrik; men jeg påstår, at man dertil også må være i besiddelse af al den medfødte, uefterlignelige elskværdighed og gratie, med hvilken madame Leroux optog Vassjas begejstring.

Hun undskyldte ham, og hvor klogt og graciøst forstod hun ikke at finde sig til rette igen efter denne tildragelse.

Hvor var det også muligt at blive vred på Vassja?

"Madame Leroux, hvad er prisen?"

"Den koster fem sølvrubler," svarede hun, idet hun med et nyt smil bragte sin kjole i orden.

"Og denne, madame Leroux?" sagde Arkadij Ivanovitch og pegede på den, han havde valgt.

"Den der – otte rubler!"

"Nå, tillader De, tillader De; – tilstå, madame Leroux, ... nå, hvilken er den bedste, mest graciøse, mest henrivende; hvilken ligner vel Dem mest?"

"Den er mere kostbar, men Deres valg, – *c'est plus coquet!*"

"Nuvel, så vil vi også tage den!"

Madame Leroux tog et ark af det allerfineste papir, hæftede det sammen med en knappenål, og papiret med den deri indpakkede kappe forekom næsten lettere, end det tidligere var uden kappen. Vassja tog det hele forsigtigt, med tilbageholdt åndedræt, bukkede til afsked for madame Leroux, sagde hende endnu et par smigrende ord og forlod butikken.

"Jeg er verdensmand, Arkascha; jeg er født til verdensmand!" sagde Vassja, idet han brød ud i en næppe hørlig, kort, nervøs latter og omhyggeligt undgik alle, der kom ham i møde, og som han havde bestemt mistænkt for at nære den onde hensigt at ville trykke hans kostbare kappe flad.

"Hør, Arkadij, hør!" begyndte han et øjeblik senere, og en vis højtidelighed, en usigelig elskværdighed klang ud af hans stemme. "Arkadij, jeg er så lykkelig, så lykkelig!"

"Lille Vassja! og hvor jeg også er lykkelig, du kære!"

"Nej, Arkadij, nej! Din kærlighed til mig er grænseløs, det ved jeg; men du han ikke føle hundrededelen af, hvad jeg føler i dette øjeblik. Mit hjerte er så fuldt, så fuldt, Arkadij! Jeg fortjener ikke en sådan lykke. Det hører jeg; jeg føler det! Hvorfor bliver den mig da til del?" vedblev han med en af hulken næsten kvalt stemme. "Hvad har jeg da gjort, sig mig det! Se en gang hvor mange mennesker, hvor mange tårer, hvor megen lidelse, hvor meget hverdagsslid uden en eneste højtidsdag! Og jeg! Mig elsker en sådan pige, mig ... men du vil selv snart komme til at se hende, vil selv skatte hendes ædle hjerte. Jeg er af lav herkomst, men nu har jeg rang og et uafhængigt udkomme – gage! Jeg kom vel til verden med en legemsfejl, jeg er vokset en smule skævt. Se, hun fik mig kær, sådan som jeg er. I dag var Julian Mastakovitch så venlig, så hensynsfuld, så høflig; han taler ellers sjældent til mig – men i dag kom han hen til mig: 'Nå, hvordan går det, Vassja!' sagde han (ved Gud! han kaldte mig sådan ligefrem Vassja), 'du skal vel sværme lidt omkring i festdagene, hvad!' Og så lo han selv.

Sådan og sådan, siger jeg så: 'Deres Excellence! Jeg har et arbejde at udføre', men så tager jeg mod til mig og siger: 'Måske jeg også vil more mig lidt, Deres Excellence!' – ved Gud! det sagde jeg! Og så gav han mig penge og sagde endnu et par ord til mig, broder! Jeg stak i at græde, ved Gud! tårerne strømmede ned, og han, syntes jeg, var også rørt; han slog mig på skulderen og sagde: 'Føl, Vassja! Føl altid, hvad du føler nu ...'"

Vassja tav et øjeblik. Arkadij Ivanovitch vendte sig bort og tørrede også med hånden en tåre bort.

"Og endnu ét, endnu ét ..." fortsatte Vassja, "jeg har endnu aldrig sagt dig det, Arkadij ... Arkadij, du gør mig så lykkelig

med dit venskab; uden dig kunne jeg ikke leve her i verden – nej, nej! sig ikke noget, Arkadij. Lad mig trykke din hånd og ta-ak-ke dig!"

Og Vassja kunne igen ikke sige noget.

Arkadij Ivanovitch ville ligefrem falde Vassja om halsen, men da de var ved at gå tværs over gaden, og der næsten lige i ørene på dem lød et skingrende: "Pas lige på!" – så flygtede de begge to angst og bange i hast ind på fortovet.

Arkadij Ivanovitch var ligefrem glad over denne afbrydelse. Han undskyldte Vassjas overstrømmende taknemmelighedsfølelse måske alene ved det aldeles usædvanlige ved det nærværende tidspunkt. Men selv ærgrede han sig egentlig. Han følte, at han hidtil kun havde gjort så lidt for Vassja. Han skammede sig for sig selv, da Vassja begyndte at takke ham for sådanne ubetydeligheder. Men han havde jo hele livet for sig, – og Arkadij Ivanovitch åndede igen friere ...

2

Artemjevs havde næsten ophørt at vente dem. Et bevis herpå var det, at de allerede sad ved teen. Men sandt nok, gamle mennesker er undertiden langt mere skarpsindige end ungdommen, og tilmed hvilken ungdom! Lille Lisa havde jo dog for alvor forsikret, at han ikke ville komme.

"Han kommer vist ikke, lille moder! Mit hjerte siger mig, at han ikke kommer."

Men moderen sagde stadig, at hendes hjerte tværtimod følte, at han sikkert ville komme, at han ikke ville kunne sidde stille, at han ville komme ilende, og at han nu ikke havde tjenesteforretninger, det var jo nu ved nytår.

Lisa ventede ham slet ikke, da hun åbnede døren, – hun kunne ikke tro sine egne øjne og tog imod dem næsten åndeløs, med pludselig hjertebanken som hos en fangen lille fugl, idet hun blev helt rød med kinder glødende som et kirsebær, hvad hun også forbavsende lignede.

Min Gud! hvilken overraskelse, hvilket frydefuldt: "Ah!" undslap der hende ikke.

"Du forræder! Du min elskede!" udbrød hun, idet hun faldt Vassja om halsen. Men man må forestille sig hele hendes forbavselse, hele hendes pludselige forvirring: lige bag Vassja, som om han ville skjule sig bag ham, stod, en del forvirret, Arkadij Ivanovitch. Man må indrømme, at han var lidt forlegen overfor kvinder, ja, endog meget forlegen; det hændte ham endog en gang, at – men herom en anden gang. Men sæt Dem

også ind i hans situation; der var slet ikke noget morsomt i den. Han står i forstuen, med galocher på, overkappe, hue med øreklapper, som han rigtig nok havde travlt med at få af, og helt uformeligt omvundet med et gult, strikket, overordentlig grimt skærf, der gjorde end yderligere virkning ved at være knyttet bagpå. Alt dette måtte han vikle sig ud af og hurtigst muligt skille sig ved, for at kunne fremstille sig med et mere heldigt udseende, da der jo dog ikke gives noget menneske, der ikke ønsker at tage sig så godt ud som muligt.

Og nu Vassja, denne slemme, utålelige, skønt ganske vist for øvrigt også kære, gode Vassja, men alligevel utålelige, skånselsløse Vassja!

"Se der!" råbte han, "se der har du min Arkadij! Hvad synes du om ham? Han er min bedste ven, omfavn ham – kys ham, lille Lisanka! giv ham først et kys. Når du lærer ham at kende, vil du af dig selv give ham et kys!"

Nå, hvad, spørger jeg, hvad skulle Arkadij Ivanovitch vel gøre? Og endnu havde han kun fået det halve af skærfet viklet af sig. Sandt at sige, undertiden kan jeg ligefrem gøre mig en samvittighed over Vassjas overdrevne begejstring; den røber ganske vist et godt hjerte, – men den er uheldig, ubehagelig.

Endelig trådte de begge ind. Moderen blev usigelig glad ved at lære Arkadij Ivanovitch at kende; hun havde hørt så meget om ham, hun ... Men hun fuldendte ikke sætningen.

Et frydefuldt "Åh!" der klart klang igennem værelset, standsede hende midt i frasen. Min Gud! Lisanka stod foran det udpakkede, uventede hovedtøj, foldede naivt sine hænder og smilede, så at ... Min Gud! hvorfor havde dog madame Leroux ikke en endnu bedre hovedpynt! Ak, Gud! hvor skal man dog

finde en endnu bedre? Det er ikke muligt. Hvor vil man kunne søge en bedre? Jeg taler for fuldt alvor! Til syvende og sidst vækker en sådan utaknemmelighed hos forelskede en vis uvilje hos mig, forbitrer mig endog. Se De selv, mine herrer! se en gang, hvad kan være bedre end denne allerkæreste hovedpynt! Nå! se rigtigt på den …

Men nej, mine bebrejdelser var overflødige; alle er allerede enige med mig; det var kun en øjeblikkelig forvirring, en omtågelse, en følelsesfeber. Jeg er rede til at tilgive dem. Men se en gang her! De undskylder, mine herrer! at jeg stadig taler om hovedpynten: Den er af tyll, overordentlig let; det brede, kirsebærrøde bånd, dækket med kniplinger, går mellem tyllet og piberne, og bag på er der to bånd, både brede og lange; de vil falde ned ad nakken, ned ad halsen.

Man må sætte hele hovedpynten en smule bag ad nakken; se nu! jeg beder Dem, se nu efter dette … Men De, jeg ser det, De lægger jo slet ikke mærke til det! … Det ser ud, som om De synes, det var ligegyldigt; De ser endog til den anden side … De bemærker, hvorledes to store, store tårer som perler et øjeblik træder ud i de kulsorte øjne, dirrer et sekund i de lange øjenhår og derpå falder ned på dette snarere luft end tyll, hvoraf madame Leroux' kunstneriske frembringelse bestod … Og atter ærgrer jeg mig, disse to tårer gjaldt jo næsten slet ikke hovedpynten. Nej, efter min mening må man forære sådanne ting bort fuldstændig med koldt blod. For kun da kan man vurdere dem efter fortjeneste! Jo! jeg indrømmer det, kære læsere! alt for en hovedpynt.

Man satte sig … Vassja ved siden af Lisanka, og Arkadij Ivanovitch hos den gamle moder; man begyndte en samtale og

Arkadij mandede sig op. Jeg lader ham med glæde vederfares retfærdighed. Man skulle vanskeligt have ventet sig det af ham. Efter et par ord om Vassja var han særdeles heldig med at føre talen hen på Julian Mastakovitch, hans velgører. Og han talte så forstandigt, så klogt, at samtalen ikke i en hel time ville være døet hen. Man skulle have set med hvilken forståelse, med hvilken takt Arkadij Ivanovitch berørte nogle ejendommeligheder ved Julian Mastakovitch, som havde direkte eller indirekte betydning for Vassja. Men da blev den gamle moder også aldeles begejstret, helt fortryllet af ham; hun indrømmede det selv, hun kaldte Vassja særligt til en side og sagde her til ham, at hans ven var det fortræffeligste, mest elskværdige unge menneske, og hvad der var det allervigtigste, et meget alvorligt og solidt ungt menneske.

Vassja kunne gerne have lét højt af lyksalighed. Han tænkte på, hvorledes denne solide Arkadij havde trillet ham et helt kvarters tid rundt i sengen. Så blinkede den gamle til Vassja og sagde, at han stille og forsigtigt skulle følge med hende ind i et andet værelse.

Man må tilstå, at hun her handlede en smule hensynsløst overfor Lisanka. Af et overstrømmende hjerte forrådte hun hende nemlig og fandt på hemmeligt at ville vise Vassja den gave, Lisanka lavede til ham til nytår. Det var en brevtaske udsyet med glasperler og guld og af den mest henrivende tegning; på den ene side var der fremstillet en hjort, fuldstændig som naturlig, der løb af sted i største hast, og så lignende, så smukt! På den anden side var der et smukt udført portræt af en kendt general, også udmærket og helt lignende udført.

Jeg vil ikke forsøge at skildre Vassjas henrykkelse.

Men imidlertid gik tiden heller ikke i stuen ubenyttet hen.

Lisanka gik lige hen til Arkadij Ivanovitch. Hun greb hans hånd, hun takkede ham for et eller andet, og Arkadij gættede sluttelig, at det drejede sig om samme dyrebare Vassja. Lisanka var endogså dybt rørt: hun havde hørt, at Arkadij Ivanovitch var sådan en sand ven for hendes forlovede, holdt så meget af ham, vågede sådan over ham, ledsagede ham ved hvert skridt med gode råd, så at hun, Lisanka, sandt at sige ikke kunne undlade at takke ham, ikke kunne holde sig tilbage for taknemmelighed, og at hun sluttelig håbede, at Arkadij Ivanovitch ville komme til at holde også af hende, om end kun halvt så meget, som han holdt af Vassja. Så begyndte hun at udspørge ham, om Vassja nu også skånede sit helbred; hun ytrede nogen frygt i henseende til hans sinds overordentlige heftighed og i henseende til hans noget mangelfulde kendskab til mennesker og til det praktiske liv; hun sagde, at hun med tiden samvittighedsfuldt ville våge over ham, beskytte og værne om hans skæbne, og at hun sluttelig også håbede, at Arkadij Ivanovitch ikke blot ikke ville forlade dem, men tværtimod ville leve sammen med dem.

"Vi vil være, vi tre, som én," udbrød hun i den mest naive begejstring.

Men man måtte nu af sted.

Det er klart at man søgte at holde dem tilbage; men Vassja erklærede rent ud, at det var umuligt. Arkadij bekræftede dette.

Der blev selvfølgelig spurgt: hvorfor? og straks kom det da også frem, at det var en sag, Julian Mastakovitch havde betroet Vassja, den havde hastværk, var forfærdelig påtrængende, den

skulle afleveres færdig i overmorgen tidlig, og den var ikke blot ikke færdig, men endog helt forsømt.

Moderen sukkede, da hun hørte dette; men Lisanka blev ligefrem forskrækket, urolig og skyndede endog på Vassja.

Det sidste kys tabte imidlertid intet ved dette; det blev kortere, hastigere end ellers, men til gengæld varmere og fyrigere.

Endelig skiltes man, og de to venner begav sig på hjemvejen.

Så snart de befandt sig på gaden, begyndte de begge to øjeblikkelig om kap at betro hinanden deres indtryk.

Og kunne det vel være anderledes? Arkadij Ivanovitch var forelsket, dødelig forelsket i Lisanka. Og hvem kunne han så hellere betro dette end den lykkelige Vassja selv? Det gjorde han også: han gjorde sig ingen samvittighed af det, men bekendte straks alt for Vassja. Vassja lo vældigt og blev oprigtig glad; han mente endog, at deres venskab nu ville blive endnu varmere.

"Du har forstået mig, Vassja!" sagde Arkadij Ivanovitch; "ja, jeg elsker hende, som jeg elsker dig, hun skal også være min engel, som hun er din, for at jeres lykke også kan sprede sig over mig og opvarme mig. Hun skal også være min husmoder, Vassja, i hendes hænder skal min lykke hvile; hun skal råde over mig, som over dig. Ja! venskab for dig, venskab for hende; nu er I uadskillelige fra mig, kun at jeg nu har to sådanne væsener som dig i stedet for et ..." Arkadij tav på grund af sine overstrømmende følelser; men Vassja var rystet i sin sjæls inderste ved hans ord. Sagen var, at han aldrig havde ventet sådanne ord af Arkadij. Denne talte overhovedet ikke godt for sig og var slet ikke nogen ynder af drømmerier, og nu

fordybede han sig på en gang i de mest henrivende, smilende og muntre drømme.

– "Hvor skal jeg ikke vogte og værne om jer begge," begyndte han på ny. "For det første vil jeg være fadder til alle dine børn, alle som én, og for det andet må vi også være betænkte på fremtiden. Der må købes møbler, der må lejes lejlighed, hvor både hun og du og jeg har sit særskilte værelse. Ved du hvad, Vassja, i morgen går jeg rundt og ser på opslag om ledige lejligheder. – Tre … nej! to værelser, mere behøver vi ikke. Jeg tror sandelig, Vassja, at jeg i dag snakker i tåger. Pengene vil nok slå til. Lige da jeg så hende i øjnene, opdagede jeg straks, at pengene ville slå til. Alt for hende! Ak, hvor vi vil arbejde! Nu, Vassja, kan man risikere at give 25 rubler for lejligheden. Lejligheden, det er alt, min broder. Når værelserne er gode, så er mennesket deri også muntert og hans drømme lyse. Og for det andet: Lisanka skal være vor fælles kasserer; ikke en øre til unytte! Hvad skulle jeg nu løbe på beværtning efter! Ja, hvad antager du mig for? Ikke for alt det! Og så vil der komme pålæg, belønninger, fordi vi vil være ivrige i tjenesten. Uh! hvor vi vil arbejde, som plovstude slider i jorden! … Nu, forestil dig …" og Arkadij Ivanovitchs stemme dæmpede sig af tilfredshed, "pludselig kommer der så aldeles uventet en tredive eller femogtyve sølvrubler! Det er ikke som belønning, men det er godt til hovedtøj, til et skærf og til strømper. Ja, hun må ubetinget strikke mig et skærf, se, hvor snavset mit er: gult og snavset er det, og det har i dag gjort mig skam. Og du, Vassja, du er lige så god, du forestillede mig, og jeg stod der som helt spændt i seletøj; … men det vedkommer nu ikke sagen. Men ser du: alt sølvtøjet tager jeg på mig! jeg må dog også være pligtig at

give jer en lille gave ... det er en æressag, min egoisme byder mig det! Mine gratifikationspenge vil ikke undgå mig; skulle de måske ville give dem til Skorokhodov? Vær ikke bange, de vil ikke komme til at ligge i lommen på den gniepind. Jeg skal købe jer sølvskeer, min broder, smukke knive – ikke sølvknive, men udmærkede knive; og en vest – det vil sige: en vest til mig selv: jeg skal jo naturligvis være brudefører. Tag du dig nu blot i agt for mig, tag dig i agt; for nu, broder, for nu vil jeg både i dag og i morgen og hele natten igennem stå hos dig med min stok, og jeg vil tvinge dig til arbejde! Gør det færdigt! bliv færdig! broder, hurtigt, og så er igen nået til aften, så er vi begge lykkelige; vi vil spille lotteri! ... hele aftenen vil vi sidde – ak! det var rart! Fy for Fanden! hvor er det kedeligt, at jeg ikke kan hjælpe dig. Så ville jeg tage hele på mig, og sagtens skrive det hele for dig ... Hvorfor har vi da ikke også en håndskrift, som ligner hinanden, vi to?"

"Ja!" svarede Vassja, "ja! jeg må skynde mig! Jeg tror, klokken snart er elleve; jeg må skynde mig ... til arbejdet!"

Og da Vassja, der snart havde smilet, snart havde søgt ved en eller anden begejstret bemærkning at afbryde denne overstrømmen af venskabsfølelse, ja, med ét ord havde vist den højeste grad af livlighed, havde sagt dette, blev han pludselig rolig, tav stille og var lige ved i største hast at ile midt ud på gaden. Det så ud, som om en eller anden trykkende tanke pludselig stivnede hans hjerne til is, det så ud, som om hans hjerte snøredes sammen i ham.

Arkadij begyndte endog at blive urolig; på sine hastige spørgsmål fik han næsten intet svar af Vassja, der frigjorde sig

med det ene ord eller det andet, undertiden kun med et udråb, der ofte slet ikke havde noget med sagen at gøre.

"Hvad er der i vejen med dig, Vassja?" udbrød han endelig, da han med nød og næppe havde fået fat i ham, "hvor kan det være du pludselig er så urolig?"

"Ak, broder, hold nu op med den snak!" svarede Vassja næsten helt fortrydeligt.

"Tab nu ikke modet, Vassja," afbrød Arkadij, "jeg har ofte set, at du på kortere tid har skrevet meget mere færdigt ... Hvad er der i vejen! Du har ligefrem talent! I værste tilfælde kan du jo lade pennen løbe lidt raskere, der skal jo dog ikke litograferes efter din skrift her. Du skal nok blive færdig! ... Nu er du lidt ophidset, adspredt, og så er det jo klart, at arbejdet ikke går så let."

Vassja svarede ikke eller mumlede noget i skægget, og begge nåede i afgjort uro deres hjem.

Vassja satte sig straks til sit skriveri.

Arkadij Ivanovitch holdt sig rolig og tavs, klædte sig af i største stilhed og lagde sig på sengen uden at vende øjnene fra Vassja.

En eller anden ubestemt frygt påkom ham.

"Hvad foregår der med ham?" sagde han ved sig selv, idet han så på Vassjas ansigt, der var blevet blegt, på de brændende øjne, og den uro, der lagde sig for dagen i enhver af hans bevægelser. "Hans hånd ryster jo – pyh, det er virkelig sandt! Skal jeg ikke råde ham til at lægge sig til at sove i to timer? Måske vil søvnen dæmpe hans ophidselse."

Vassja havde lige fuldført en side, han hævede øjnene og så uvilkårligt på Arkadij, men straks slog han øjnene ned og greb

atter pennen.

"Hør, Vassja!" begyndte Arkadij Ivanovitch, "mon det ikke var bedre, at du sov en smule? Du har jo ligefrem feber."

Vassja så ærgerlig, næsten vredt på Arkadij og svarede intet.

"Hør, Vassja, hvad er det, du nu gør ved dig selv ...?"

Vassja kom straks til besindelse.

"Vil du ikke drikke te, Arkadij?" spurgte han.

"Hvordan? Hvorfor?"

"Det hjælper på kræfterne. Jeg vil ikke sove, og jeg sover heller ikke nu; jeg vil skrive hele tiden. Nu vil jeg hvile mig lidt ved teen, så er det trykkende øjeblik overstået."

"Rigtigt, broder Vassja! brillant! Sådan skal det være; jeg ville just lige foreslå det. Men ved du hvad? Mavra står ikke op, hun vil ikke vækkes for nogen pris."

"Det er sandt!"

"Men hvad så!" udbrød Arkadij Ivanovitch, idet han med bare fødder sprang ud af sengen, "jeg vil selv lave samovaren i stand. Er det måske første gang?"

Arkadij Ivanovitch skyndte sig ud i køkkenet og gav sig til at sysle med samovaren. Vassja skrev imidlertid videre.

Arkadij Ivanovitch klædte sig på og løb desuden hen til en bager for at skaffe Vassja noget at styrke sig på i løbet af natten. Et kvarters tid efter stod samovaren på bordet. De begyndte at drikke te, men samtalen ville ikke rigtigt glide. Vassja var helt adspredt.

"Hør!" sagde han endelig, som om han havde overtænkt denne sag; "i morgen må vi gå og gøre nytårsvisitter."

"Det behøver du jo slet ikke!"

"Åh jo, broder, det er jeg nødt til," sagde Vassja.

"Men jeg kan jo alle vegne skrive i gæstebogen for dig … hvad så! du må arbejde i morgen. Nu skal du sidde oppe til hen ad klokken fem, som jeg sagde, og så skal du sove. Hvordan vil du vel ellers se ud i morgen! Jeg skal vække dig bestemt klokken otte."

"Mon det vil blive vel optaget, at du skriver i mit sted," sagde Vassja, der halvvejs var gået ind på ideen.

"Ja hvad så? sådan gør jo næsten alle."

"Sandt at sige, jeg er bange for …"

"For hvad, hvad da?"

"For de andres vedkommende gør det intet, men Julian Mastakovitch – han, Arkadij! han er min velgører … men hvis han nu ser, det er en fremmed hånd …"

"Ser! … Nej, hvad du dog er for en løjerlig fyr, Vassja! hvorledes skulle han bemærke det … Ser du, jeg vil naturligvis skrive dit navn så ligt som muligt, og jeg sætter sådan en krusedulle under ligesom du, ved Gud. Lad det bare være godt; hvad går dog af dig? hvem vil vel opdage det?"

Vassja svarede intet, men skyndte sig at drikke sit glas ud. Så rystede han betænkeligt på hovedet.

"Min egen Vassja! Åh, det vil nok gå godt! Men Vassja! hvad er der i vejen med dig? Du gør mig ganske forskrækket. Nu lægger jeg mig heller ikke, Vassja, jeg vil ikke sove. Vis mig, hvor meget der er tilbage at skrive."

Vassja så således på Arkadij Ivanovitch, at hjertet ligesom vendte sig i ham, og talen slog klik for ham.

"Vassja! Hvad er der i vejen? Hvordan har du det? Hvorfor bliver du så bleg?"

"Arkadij, jeg vil sandelig i morgen gå hen for at ønske Julian Mastakovitch rigtigt til lykke."

"Nå, gå bare! vær så god!" sagde Arkadij, der med spændt opmærksomhed så på ham. "Hør, Vassja! lad pennen løbe lidt raskere; jeg råder dig ikke til noget, der er slet; det skal Gud vide! Hvor tit har Julian Mastakovitch ikke selv sagt, at ved din håndskrift var det allermest dens læselighed, der behagede ham? Det eneste Skoropljokhin bryder sig om, er, at det er tydeligt og smukt som en forskrift, for så senere på en eller anden måde at redde et ark og bringe det hjem til sine børn for at de kan skrive det af; den drønnert kan ikke engang købe dem nogle forskrifter! Men Julian Mastakovitch siger bare og kræver bare: 'Læseligt, læseligt og læseligt!' ... Hvad vil du så mere? Sandelig, jeg ved snart ikke, hvorledes jeg skal tale med dig ... Jeg er næsten bange ... Du dræber mig med din angst og uro."

"Det er intet, intet!" sagde Vassja og sank udmattet om på stolen.

Arkadij blev bekymret.

"Vil du ikke have lidt vand, Vassja?"

"Det er godt! det er godt!" sagde Vassja, idet han trykkede hans hånd, "jeg trænger ikke til noget; jeg blev kun så fortvivlet, Arkadij. Jeg kan ikke en gang selv sige over hvad. Hør, tal hellere om noget andet; mind mig ikke ..."

"For Guds skyld, vær rolig! vær bare rolig, Vassja. Du skal nok blive færdig, ved Gud, du vil blive færdig. Og blev du så endda ikke færdig, hvad ulykke var der så vel i det? Ligesom om det skulle være en forbrydelse!"

"Arkadij," sagde Vassja, idet han så så betydningsfuldt på sin ven, at denne for alvor blev bange; Vassja havde nemlig aldrig

været i den grad ophidset, "hvis jeg var ene således som tidligere ... Nej, sådan ville jeg ikke sige. Jeg ville kun sige dig, betro dig som ven ... Men for øvrigt, hvorfor skal jeg forurolige dig? ... Ser du, Arkadij, én har fået meget betroet, andre udfører småting, sådan som jeg. Nå, hvis man krævede taknemmelighed, erkendtlighed af dig ... og du ikke var i stand til at udvise den ...?"

"Vassja! Jeg forstår dig virkelig ikke!"

"Jeg har aldrig været utaknemmelig," fortsatte Vassja sagte, som om han overlagde med sig selv, "men når jeg ikke er i stand til at sige alt, hvad jeg føler, så er det som om ... Arkadij! det vil jo komme til at tage sig ud, som om jeg var utaknemmelig, og det – dræber mig."

"Å hvad! hvad er det for noget? Beror måske taknemmeligheden fra din side alene på, at du i rette tid får arbejdet skrevet færdigt? Tænk dog over, Vassja, hvad du selv siger! Finder taknemmeligheden vel sit udtryk i dét?"

Vassja tav pludselig og stirrede ufravendt på Arkadij, som om dennes uventede modbevis havde løst enhver tvivl.

Han smilede, men antog straks igen sit eftertænksomme udseende.

Arkadij, der tog hans smil som en afslutning på al sin angst, og den uro, der atter lagde sig for dagen, som en beslutning i retning af noget bedre, blev overordentlig glad.

"Nå, broder Arkadij, når du vågner," sagde Vassja, "så se hen til mig. Skulle jeg falde i søvn, ville det være meget slemt; men nu sætter jeg mig til arbejdet ... Arkascha?"

"Hvad er der?"

"Nej, det var bare, jeg ville ... ingenting – jeg ville –!"

Vassja havde nu sat sig ned og tav; Arkadij lagde sig.

Hverken den ene eller den anden sagde et eneste ord om dem derude i Kolomna-bydelen. Muligvis følte de begge, at de havde gjort urigtigt i, at de således havde sværmet lidt i utide.

Arkadij Ivanovitch faldt snart i søvn, skønt opfyldt af ængstelse for Vassja.

Til sin forundring vågnede han præcis klokken otte næste morgen. Vassja sov på stolen med pennen i hånden, bleg og udmattet; lyset brændte endnu. Ude i køkkenet havde Mavra travlt med samovaren.

"Vassja!" råbte Arkadij angst, "hvornår har du sat dig til at sove?"

Vassja slog øjnene op og sprang op fra stolen.

"Ak!" sagde han, "jeg er nok også faldet i søvn!"

Han kastede sig straks over sine papirer – der var intet i vejen; alt var i orden; der var hverken dryppet blæk eller talg fra lyset ned på papiret.

"Jeg antager, at jeg sovet ind sådan ved klokken seks," svarede Vassja. "Hvor det er koldt om natten! Lad os få noget te, så vil jeg igen ..."

"Føler du dig nu styrket?"

"Ja – ja! nu er der intet i vejen, intet."

"Glædeligt nytår, broder Vassja!"

"Glædeligt nytår, broder, glædeligt nytår til dig i lige måde, kære!"

De omfavnede hinanden. Vassjas mundvige bævede, og hans øjne blev fugtige. Arkadij Ivanovitch tav, en bitter følelse greb ham. De drak i en hast deres te.

"Arkadij, jeg har besluttet, at jeg selv vil gå til Julian Mastakovitch!"

"Ja, men han vil ikke kunne mærke ..."

"Men min samvittighed piner mig, broder!"

"Det er jo for hans skyld, du sidder der, for hans skyld, du plager dig selv til døde ... Lad det være nok! Broder, ved du hvad? Jeg vil gå derhen ..."

"Hvorhen?" spurgte Vassja.

"Til Artemjevs ... jeg vil overbringe dem nytårsgratulationer fra os begge."

"Min kære, min dyrebare ven! Nuvel! jeg vil blive her. Jeg indser, du har overtænkt det hele rigtigt. Jeg bliver her og arbejder, jeg skal ikke drive tiden hen! Vent blot et øjeblik, jeg vil straks skrive et brev."

"Skriv, broder! skriv; du vil nok blive færdig i rette tid. Jeg vil nu vaske mig, barbere mig og børste min kjole. Vist så, broder Vassja, vi vil begge blive tilfredse og glade. Omfavn mig, Vassja!"

"Ak! hvis det var så vel, broder!"

"Bor hr. embedsmand Schumkov her?" lød en barnlig stemme ude på trappen.

"Ja, lille ven! han bor her," sagde Mavra, idet hun lod gæsten træde ind.

"Hvad er det? hvad, hvad?" udbrød Vassja, idet han sprang op fra stolen og ilede ud i forværelset. – "Er det dig, lille Peter?"

"God dag! Jeg har den ære at ønske Dem glædeligt nytår, Vasilij Petrovitch," sagde en net, sorthåret, tiårs dreng med hovedet fuldt af krøller, "min søster lader Dem hilse, og moder

med – og søster har overdraget mig at give Dem et kys fra hende ..."

Vassja løftede gesandten op og trykkede på hans læber, der overordentlig meget lignede Lisankas, et langt, varmt, begejstret kys.

"Kys ham, Arkadij!" sagde han, idet han rakte ham Petja, og denne gik, uden først at berøre jorden, straks over i Arkadij Ivanovitchs vældige og i ordets bogstavelige betydning grådige omfavnelse.

"Min kære dreng, vil du have te?"

"Jeg takker mange gange, men vi har allerede drukket. I dag er vi stået tidligt op. Alle derhjemme er gået til messe. Min søster har i hele to timer krøllet mig, givet mig pomade i håret, vasket mig og syet mine benklæder, fordi jeg i går rev dem itu, da jeg var nede på gaden med Sascha; vi sloges med snebolde ..."

"Nåh, nå sådan!"

"Ja! hun pyntede således på mig, fordi jeg skulle gå hen til Dem, og så pomadiserede hun mig, og så kyssede hun mig sådan og sagde: 'Gå hen til Vassja og ønsk ham til lykke og spørg ham, om han og hans ven befinder sig vel, og om de har sovet godt, og om' – ja, der var noget endnu, jeg skulle spørge om – ja! om det arbejde var færdigt, De i går aftes sådan – ja, jeg har det skrevet op," sagde drengen, idet han gav sig til at læse på et stykke papir, som han trak op af lommen, "ja, var urolig over."

"Det vil blive færdigt; ja, det vil det. Sig hende, at det vil det; jeg vil ubetinget få det færdigt – det giver jeg mit æresord på!"

"Og så ... ak! jeg havde nær glemt; min søster sender også et lille brev og en gave – og det havde jeg nær glemt!"

"Min Gud! min kære lille dreng! Hvor, – hvor er det? Åh der! Se her, broder, hvad hun skriver til mig. Min kæ-reste, min elskede! Ved du hvad, jeg har i går hos hende set en brevtaske, der var bestemt til mig; 'den er ikke færdig, og så,' skriver hun, 'sender jeg Dem af den grund en lok af mit hår, men den anden ting er De sikker på alligevel.' Se, broder! Se!"

Og ude af sig selv af henrykkelse viste Vassja en lok af det tætteste, sorteste hår frem for Arkadij Ivanovitch; derpå trykkede han et glødende kys på den og lagde den i den venstre brystlomme, nærmest ved hjertet.

"Vassja! Jeg vil bestille dig en medaljon til denne hårlok!" erklærede Arkadij i en afgjort tone.

"Vi skal have kalvesteg til middag, og i morgen skal vi have grilleret hjerne. Moder vil lave sukkerbrød – men hirsegrød skal vi slet ikke have," sagde drengen, efter at have tøvet et øjeblik for at overlægge, hvordan han bedst kunne afslutte sin meddelelse.

"Hillemænd, sikken rask dreng!" råbte Arkadij Ivanovitch. "Vassja, du er den lykkeligste af alle dødelige!"

Drengen drak sin te ud, fik et lille brev indeholdende tusind kys med sig og gik så, glad og munter som altid, hjem igen.

"Nå, broder," sagde Arkadij oprømt, "ser du nu, hvor smukt det er, gør du? Alt lykkes på det bedste; sørg blot ikke, tab blot ikke modet. Fremad! Gør nu arbejdet færdigt, Vassja! fuldend det. Om et par timer er jeg hjemme igen. Jeg går ud til dem, og bagefter til Julian Mastakovitch."

"Javel, lev vel, broder, lev vel! ... Ak! hvis bare ... Nuvel, godt, gå, det er godt!" sagde Vassja. "Jeg har nu helt besluttet mig for ganske bestemt ikke at gå til Julian Mastakovitch."

"Farvel!"

"Holdt, broder! stop! ... Sig dem, at ... nå, ja, sig dem alt, hvad du finder på, og kys hende fra mig ... og når du kommer tilbage, skal du fortælle mig det hele, ganske nøje ..."

"Ja vel – ja – jeg skal nok snart finde på, hvad jeg skal sige! Denne lykke har helt fordrejet hovedet på dig. Det er overraskelsen! Du er siden i går ikke rigtigt herre over dig selv. Endnu har du ikke rigtigt fået samlet dig efter indtrykkende fra i går. Nuvel, nok om det! Fat dig nu bare, kære Vassja! Farvel! farvel!"

Endelig skiltes de to venner.

3

Arkadij Ivanovitch var hele morgenen adspredt og tænkte kun på Vassja. Han kendte dennes svage, nervøse karakter.

"Ja, denne lykke har gjort ham rent fortumlet ... jeg har ikke taget fejl!" sagde han til sig selv. "Min Gud! Han har også indjaget mig skræk og angst. Og af hvad grund opfører han hele denne tragedie? Hvilken feber! Ak! jeg må frelse ham!" sagde Arkadij, uden at betænke, at han selv allerede åbenbart havde skruet en del små, huslige ubehageligheder, som i virkeligheden var uden betydning, op til en hel ulykke.

Først klokken 11 kom han til Julian Mastakovitchs portnerloge for at føje sit beskedne navn til den lange række af ærbødige personligheder, der allerede havde indskrevet sig på et tilklattet og fuldt bekradset papirark. Hvor stor var ikke hans forbavselse, da han her så Vassja Schumkovs egenhændige underskrift for sig!

Det overraskede ham.

"Hvad går der dog for sig med ham?" tænkte han.

Arkadij Ivanovitch, der endnu kort i forvejen var opfyldt af de gladeste forhåbninger, forlod portnerlogen noget forstemt.

Sikkert nok var der en ulykke i anmarch, men hvorfra? og af hvilken art?

Til Kolomna-bydelen ankom han med mørke tanker. I begyndelsen var han adspredt, men efter at have talt med Lisanka, gik han bort med tårer i øjnene, fordi han frygtede alt muligt slemt for Vassja. Han skyndte sig i løb den lige vej

hjemad, og ved Nevaen mødte han Schumkov, der ligeledes fo'r afsted.

"Hvor i alverden vil du hen?" råbte Arkadij Ivanovitch ham an.

Vassja blev stående, som om han var grebet i noget ulovligt.

"Jeg, broder, jeg ville bare sådan ... jeg ville bare spadsere en lille tur ..."

"Du har ikke kunnet holde det ud ... du var på vej til Kolomna? – Ak, Vassja! Vassja!" fortsatte Arkadij. "Nå, hvorfor er du gået til Julian Mastakovitch?"

Vassja svarede ikke straks; så slog han ud med hånden og sagde:

"Arkadij, jeg ved ikke, hvordan det er med mig! Jeg ..."

"Nå, godt, Vassja, godt! Jeg ved jo, hvad det er! Du må berolige dig! Du er jo anspændt og rystet endnu fra i går. Men betænk dog: det er jo slet ikke svært at overvinde denne ophidselse. Alle holder jo af dig, alle er bekymrede for dig og håber, dit arbejde skrider godt fremad, at du nok skal få det færdigt! Naturligvis vil du få det færdigt! Du lider under en eller anden indbildning, nærer en for resten ganske ubegrundet angst?"

"Nej, det er intet, intet ..."

"Husker du ikke, Vassja, at således var det også med dig den gang ... husker du ikke, dengang du fik ansættelsen, du ville af bare lyksalighed og taknemmelighed fordoble din iver, og en hel uge igennem ødelagde du blot alt dit arbejde. Det er det samme med dig nu."

"Ja, ja, Arkadij ... Men nu er det aldeles ikke således fat ..."

"Ja, hvorledes da, jeg beder dig! Og dette arbejde haster måske slet ikke så stærkt, og du plager kun dig selv til døde til

ingen verdens nytte ..."

"Det gør ikke noget, det gør intet, jeg er kun så ... Nå, lad os nu gå!"

"Altså hjem og ikke hen til dem?"

"Ja, min broder! I denne tilstand kan jeg ikke vise mig ... Jeg har tænkt over det. Det var blot, at jeg ikke kunne holde mig hjemme uden dig; nu da du kommer med mig, vil jeg sætte mig til at skrive igen. Lad os nu gå!"

De gik længe uden at sige noget. Vassja havde hastværk.

"Men hvorfor spørger du mig slet ikke om noget angående dem?" spurgte Arkadij Ivanovitch.

"Åh ja! ... Nå, Arkadij, hvordan var det så?"

"Vassja, du er pludselig helt forandret!"

"Å, det er intet ... slet intet ... Men fortæl mig blot det hele, Arkadij!" sagde Vassja i en bedende tone, som om han ville undgå nærmere forklaringer.

Arkadij Ivanovitch sukkede. Vassjas opførsel bragte ham ganske ud af fatning.

Men beretningen om familien Artemjev oplivede ham. Han blev endog snaksom. De havde netop været i færd med at spise til middag, da Arkadij besøgte dem. Moderen havde stoppet Arkadij Ivanovitch hele lommen fuld af småkager, og de to venner blev ligefrem i godt humør, mens de gik og spiste af dem.

Efter middagsmåltidet lovede Vassja at sove lidt og derpå blive oppe og arbejde hele natten.

Han lagde sig da også virkelig.

Om morgenen havde én, hvis indbydelse man ikke godt kunne afslå, indbudt Arkadij Ivanovitch til te om aftenen. De to

venner måtte følgelig skilles.

Arkadij satte sig for at komme tilbage igen så snart som muligt, ja! om muligt allerede kl. otte.

Tre timers fraværelse forløb som tre år. Endelig rev han sig løs og ilede hjem til Vassja.

Da han trådte ind i værelset, opdagede han, at der var mørkt overalt. Vassja var ikke hjemme.

Han udspurgte Mavra. Hun fortalte, at han havde skrevet løs og slet ikke sovet; derpå var han gået frem og tilbage i værelset, og så var han for en time siden ilet afsted med den besked, at han ville komme hjem om en halv time.

"Og når Arkadij kommer, så sig til ham, gamle, at jeg er gået ud at spadsere," sluttede Mavra. "Og det pålagde han mig tre ... nej fire gange!"

"Han er hos Artemjevs!" tænkte Arkadij og rystede på hovedet.

I næste øjeblik sprang han op, besjælet af et håb.

"Han har simpelthen fuldendt sit arbejde," tænkte han. "Det er det hele. Det holdt nu ikke på ham længere, og så er han løbet ud ... Dog nej! han ville have ventet på mig ... Jeg vil dog se, hvad han har der!"

Han tændte et lys og fo'r hen til Vassjas skrivebord. Arbejdet var skredet godt fremad, og der så ikke ud til at være så langt tilbage. Arkadij Ivanovitch ville til at undersøge det nøjere, da Vassja i det samme pludselig trådte ind.

"Ah! Du er her?" udbrød han, idet han fo'r forskrækket sammen.

Arkadij Ivanovitch tav. Han var bange for at udspørge Vassja. Denne slog øjnene ned og begyndte, ligeledes stiltiende, at

ordne papirerne. Endelig mødes deres blikke.

Vassjas blik var så bedende, så bønfaldende og håbløst, at Arkadij fo'r sammen, da han mødte det.

Hans hjerte bævede og strømmede over.

"Vassja, min broder! hvad er der i vejen med dig? Hvad har du for?" sagde han, idet han styrtede hen til ham og sluttede ham fast i sine arme. "Forklar dig dog for mig; jeg forstår dig ikke, jeg forstår heller ikke din traurighed. Hvad er der i vejen med dig, du min stakkels martyr? Hvad? Fortæl mig alt, uden at skjule noget. Det er da ikke muligt, at alene dette ..."

Vassja trykkede sig tæt ind til vennen og var ikke i stand til at fremføre et eneste ord. Åndedrættet svigtede ham.

"Mod, Vassja! Mod! Nå, selv om du ikke bliver færdig, hvad har det så at sige? Jeg forstår dig ikke; sig mig dog, hvad det er, der piner dig? – Ak, min Gud! min Gud!" vedblev han, mens han løb rundt i værelset og greb ud efter alt, hvad hans hænder kom i nærheden af, som om han uvilkårligt søgte et redningsmiddel for Vassja. "I morgen vil jeg selv gå til Julian Mastakovitch i dit sted; jeg vil bede og besværge ham, at han må give dig endnu en dags frist. Jeg vil forklare ham alt, alt, hvis det kun er dette, der piner dig sådan ..."

"Gud fri dig for det!" råbte Vassja og blev bleg som en væg. Han havde besvær med at holde sig oprejst.

"Vassja! Vassja!"

Vassja kom lidt til sig selv. Hans læber skælvede; han ville sige noget, men knugede blot stiltiende og krampagtigt Arkadijs hånd. Hans hånd var kold. Arkadij stod foran ham i ængstelig, kvalfuld forventning.

Vassja løftede atter sine øjne op imod ham.

"Vassja! Gud være med dig, Vassja! Du har sønderrevet mit hjerte, min ven, min kæreste ven!"

En tårestrøm styrtede ud af Vassjas øjne; han kastede sig til Arkadijs bryst.

"Jeg har ført dig bag lyset, Arkadij!" sagde han. "Jeg har bedraget dig. Tilgiv, tilgiv mig! Jeg har bedraget min bedste ven!"

"Hvad er det da, Vassja? Hvad er det?" spurgte Arkadij i største forfærdelse.

"Der!"

Og med en fortvivlet håndbevægelse kastede Vassja fra bordskuffen seks tykke hæfter, ligesom det, han allerede var i færd med at skrive af, på bordet.

"Hvad er det?"

"Det skal jeg gøre færdigt til i overmorgen. Jeg er ikke færdig med en fjerdedel af det, spørg mig ikke, spørg ikke … hvorledes det er sket!" vedblev Vassja, idet han straks gav sig til at tale om det, der således pinte ham. "Arkadij, min ven! Jeg ved ikke selv, hvordan det er sket. Det er ligesom, om jeg vågner af en drøm. Hele tre uger har jeg ladet gå ubenyttede hen. Stadig … gik jeg … til hende. Jeg havde ligefrem en smerte i hjertet … uvisheden pinte mig … jeg var ikke i stand til at skrive. Jeg tænkte end ikke på det. Først nu, da lykken begynder for mig, er jeg igen kommet til mig selv."

"Vassja!" begyndte Arkadij Ivanovitch i en bestemt tone. "Vassja! jeg vil frelse dig. Jeg forstår det nu alt sammen. Dette tilfælde er dog ingen spøg, men jeg vil frelse dig! Hør her! Hør på mig: i morgen vil jeg gå til Julian Mastakovitch. Ryst nu ikke sådan på hovedet; nej! hør på mig! Jeg vil fortælle ham alt, som

det er; lad mig blot gøre det ... Jeg vil forklare det for ham ... jeg vil sig ham det alt sammen. Jeg vil fortælle ham, hvor sønderknust du er, hvordan du piner dig selv ..."

"Ved du, at du allerede nu er er nær ved at tage livet af mig?" sagde Vassja helt stivnet af skræk.

Arkadij Ivanovitch var blevet bleg, men han kom snart atter til besindelse og begyndte at le.

"Ikke andet? Ikke andet?" sagde han. "Gud forbarme sig, Vassja! Skammer du dig dog ikke? Nå, hør så! Jeg kan se, jeg krænker dig. Ser du, jeg forstår dig: jeg ved, hvad der foregår i dit indre. Vi har jo, Gud være lovet! levet sammen her i fem år. Du er et godt, blidt menneske, men svag, uforsvarligt svag. Det har jo selv Lisaveta Michailovna allerede bemærket. Desuden er du tillige en drømmer, og det heller ikke nogen god ting: så kan man gerne blive helt forrykt, min broder! Hør på mig; jeg ved jo dog, hvad du ønsker! Du ønsker f.eks. at Julian Mastakovitch skulle blive ude af sig selv, og at han af glæde over, at du gifter dig, måske gav et bal ... Nå, stop nu lidt, stop: du rynker din pande. Der kan du se, kun et eneste ord om Julian Mastakovitch er nok til at støde dig. Udmærket, jeg vil lade ham være i fred. Så taler jeg ikke mere om ham. Jeg nærer jo ikke mindre agtelse for ham end du. Men du vil ikke mere modsige mig, og du vil ikke forbyde mig at tænke, at du nok kunne ønske, at der ingen flere ulykkelige var på jorden, når du gifter dig, eller at f.eks. jeg, din bedste ven, pludselig viste mig i besiddelse af hundrede tusinde rubler; du ville gerne have, at alverdens fjender pludselig, uden nogen særlig grund, skulle blive gode venner igen, så at de i deres lykke ville omfavne hinanden på gaden, og derefter måske komme herhen for at hilse på dig? Vassja, min

ven, min kære! jeg ler ikke, det forholder sig virkelig således. Du har selv allerede for lang tid siden ladet mig dette forstå på en mængde forskellige måder. Fordi du selv er lykkelig, vil du, at alle andre, ubetinget alle på én gang, skal blive lykkelige. Det er smerteligt for dig, det falder dig tungt at være lykkelig alene. Du vil derfor straks med opbydelse af alle dine kræfter gøre dig værdig til denne lykke og måske endog for yderligere at lette din samvittighed udføre en eller anden stor gerning. Nå! jeg forstår også godt, hvorledes du er rede til at pine dig selv, fordi du netop dér, hvor du gerne ville have vist din iver, dine evner ... ja, og for min skyld også gerne din taknemmelighed, som du siger – pludselig i stedet har begået en forseelse. Det har en forfærdelig bitter følelse ved tanken om, at Julian Mastakovitch vil rynke panden og måske ligefrem blive rigtig vred, når han ser, at du ikke har retfærdiggjort de forventninger, han har sat til dig. Den tanke piner dig, at du måske vil høre bebrejdelser fra den mands mund, som du ser som din velgører ... og det tilmed i dette øjeblik! Netop mens dit hjerte er opfyldt af glæde og du ikke ved, hvem du bedst kan vise din taknemmelighed ... Sådan er det jo, ikke sandt? Således er det?"

Arkadij Ivanovitch, hvis stemme var begyndt at skælve, tav og trak vejret dybt.

Vassja så kærligt på sin ven. Et smil spillede om hans læber. Ja, hans ansigt oplivedes ligefrem som af et glimt af håb.

"Nå, så hør da!" begyndte Arkadij på ny med mere håb i stemmen. "Der er jo ingen grund til at, at Julian Mastakovitch skulle unddrage dig sin beskyttelse ... vel, broder? er det ikke det, det drejer sig om? Og når det er sådan," vedblev han, idet han sprang op, "så vil jeg ofre mig for dig. Jeg vil i morgen gå til

Julian Mastakovitch ... sig mig nu ikke imod! ... Du, Vassja, gør din fejl til en hel forbrydelse; men han, Julian Mastakovitch, er højmodig og barmhjertig, slet ikke som du. Han vil høre os begge, broder Vassja, og hjælpe os ud af vor forlegenhed ... Nå! er du nu mere rolig?"

Med tårer i øjnene trykkede Vassja Arkadijs hånd.

"Godt, Arkadij, godt!" sagde han, "sagen er afgjort. Nuvel! jeg er ikke blevet færdig ... godt ... jeg er ikke blevet færdig, altså er jeg ikke færdig. Du behøver ikke at gå derhen, jeg vil selv fortælle det hele, selv gå derhen. Nu er jeg blevet rolig, jeg er helt rolig; gå bare ikke derhen ... hører du?"

"Vassja, min dyrebare ven," udbrød Arkadij Ivanovitch glad. "Jeg har holdt mig til dit ord; jeg er glad ved, at du er kommet til besindelse og har fattet dig ... men hvordan det så end går dig, hvad der så måtte hænde dig, står er jeg hos dig ... husk det! Jeg kan se, at det piner dig, at jeg måske skulle sige noget til Julian Mastakovitch ... jeg skal ikke sige noget, du skal selv tale med ham. Ser du altså, i morgen går du derhen ... eller nej, du går ikke derhen. Du bliver her og skriver, forstår du? Men jeg skal se at finde ud af, om dette arbejde er meget vigtigt eller ikke, om det skal være færdigt til den fastsatte tid eller ej, og hvad følgen vil blive, hvis du ikke bliver færdig til tiden. Og så kommer jeg hurtigt tilbage til dig. Kan du se ... nu er der jo igen håb. Nå! forestil dig nu blot, at arbejdet slet ikke har hastværk ... spillet kan så vindes endnu. Julian Mastakovitch mindes det måske slet ikke mere, og så er alt jo reddet."

Vassja rystede tvivlende på hovedet, men hans taknemmelige blik var stadig fæstet på hans vens ansigt.

"Nå, nu er det godt, rigtig godt! Jeg er så svag, så udmattet," sagde han, idet han åndede tungt. "Jeg gider slet ikke mere tænke på det. Nuvel, lad os tale om noget andet. Ser du, jeg vil heller ikke skrive mere nu; jeg vil blot gøre sådan et par sider færdige for at komme til en afslutning. Hør … jeg har allerede længe villet spørge dig om, hvordan det kan være, at du kender mig så godt?"

Tårer randt fra Vassjas øjne på Arkadijs hånd.

"Hvis du vidste, Vassja, hvor meget jeg holder af dig, så ville du ikke spørge!"

"Ja, ja, Arkadij! Jeg ved det ikke, fordi … fordi jeg ikke ved, hvorfor du har fået mig så kær! Ja, Arkadij, ved du, at din kærlighed endog har beredt mig sorg? Ved du, at jeg ofte, især når jeg lægger mig til at sove og tænker på dig – (jeg tænker altid på dig, lige før jeg falder i søvn) – at jeg da ofte har udgydt tårer, og at mit hjerte bæver, fordi … fordi … nå ja, fordi, du elsker mig så meget, og at jeg ikke kan lette mit hjerte og ikke på nogen måde kan bevidne dig min taknemlighed … "

"Ser du, Vassja, ser du nu, hvorledes du er? … Se, hvor du nu er bevæget," sagde Arkadij, hvis sjæl i samme nu forfærdedes, og som mindedes scenen på gaden i går.

"Godt! Du vil have, jeg skal være rolig, og jeg har aldrig været så rolig og lykkelig! Ved du … Hør, jeg kunne have lyst til at fortælle dig det hele, men jeg er bange for at krænke dig … Du ærgrer dig altid og brummer på mig, og jeg bliver bange ved det … se blot, hvor jeg også ryster nu … jeg ved ikke hvorfor. Se, det er det, jeg gerne vil sige dig. Det forekommer mig, at jeg aldrig før har kendt mig selv – ja! og de andre har jeg også først i går aftes begyndt at kende. Ja, broder! jeg følte ikke, og satte

ikke pris nok på det, som jeg burde. Mit hjerte var følelsesløst. Hør, hvorledes det kom sig, at jeg ikke gjorde noget godt mod nogen, ikke mod nogen i hele verden, fordi jeg ikke kunne ... og også hvad angår mit ydre, er jeg ubehagelig at se på ... Og alle viste mig dog tjenester! Og det er du den første til ... ser jeg det måske ikke? Men jeg tier bare, tier!"

"Vassja, lad det nu være godt!"

"Ja, Arkadij, ja! men jeg har jo ikke sagt noget!" afbrød Vassja, med grådkvalt stemme. "Jeg fortalte dig i går om Julian Mastakovitch. Og du ved jo selv, han er så streng, så barsk; også du har nogle gange fået tilrettevisninger af ham; men i går behagede han at spøge med mig og være venlig, og han åbenbarede ret for mig sit gode hjerte, som han ellers med overlæg skjuler for alle ..."

"Nå, og så, Vassja? Det beviser kun, at du er din lykke værdig."

"Ak, Arkascha! Hvor jeg længes efter at gøre dette arbejde færdigt ... Men jeg vil selv ødelægge min gode lykke! Jeg har en anelse! – Åh, nej, ikke af den grund," afbrød han sig selv, da han bemærkede, at Arkadij skævede hen til den centnertunge dynge af påtrængende arbejde, som lå på bordet. "Det er ingenting, blot beskrevet papir, alt ingenting ... Dårskab! Den sag er afgjort ... Jeg ... Arkadij, jeg var i går derhenne, hos dem i Kolomna-gaden ... jeg gik blot ikke ind, så nedtrykt og bitter følte jeg mig. Jeg stod blot der ved døren en kort tid. Hun spillede på klaver, og jeg lyttede. For ser du, Arkadij," fortsatte han og dæmpede stemmen, "jeg turde ikke gå ind ..."

"Hør Vassja! Hvad sker der med dig? Du ser sådan på mig ..."

"Hvad? Intet! Jeg er en smule utilpas. Mine fødder ryster. Det kommer af, at jeg har siddet ned hele natten. Ja! det sortner for mine øjne! ... Jeg har her, her ..."

Han pegede mod sit hjerte og besvimede.

Da han atter kom til sig selv, ville Arkadij gribe til energiske forholdsregler. Han ville med magt have ham bragt til sengs. Vassja var ikke til at bevæge til det for nogen pris. Han græd, vred sine hænder, ville skrive, ville absolut gøre sine to sider færdige. For ikke at ophidse ham lod Arkadij ham igen komme til papirerne.

"Ser du," sagde Vassja, idet han satte sig på sin plads, "ser du, også jeg har fået en idé; jeg har et håb."

Han smilede til Arkadij, og hans blege ansigt syntes virkelig oplivet af en stråle af håb.

"Hør, hvad jeg har tænkt mig: jeg vil bringe ham alt det, jeg har færdigt i overmorgen. Hvad angår det, der mangler, vil jeg tage min tilflugt til en løgn, jeg vil sige, at det er brændt ... at det er blevet vådt ... at jeg har mistet det ... Nå ja, at jeg ikke har gjort det færdigt; jeg kan ikke lyve. Jeg vil forklare ham – ja, hvad? Jeg vil forklare ham det hele. Jeg vil fortælle ham, hvorfor jeg ikke kunne. Jeg vil fortælle ham om min kærlighed; han er selv blevet gift for nylig, han vil forstå mig. Det hele vil jeg naturligvis gøre med al ærbødighed, stille og roligt; han vil se mine tårer og blive rørt ..."

"Ja, naturligvis, gå blot derhen, du må forklare ham ... Du har jo slet ikke brug for tårer! Hvorfor skulle du dog det? Vassja, du har virkelig smittet mig med din skræk."

"Ja, jeg vil gå ... jeg vil gå derhen og forklare mig for ham ... men lad mig nu skrive, lad mig skrive, lille Arkadij. Lad mig

skrive!"

Arkadij kastede sig på sin seng. Han stolede ikke på Vassja, stolede ganske bestemt ikke på ham. Vassja var i stand til alt. Men at bede om tilgivelse ... hvorfor? hvordan? Det handlede jo dog om noget helt andet. Det handlede om, at Vassja ikke havde opfyldt sine forpligtelser, at Vassja følte sig *skyldig overfor sig selv*, at han følte sig utaknemmelig mod sin skæbne, at Vassja var nedtrykt, rystet ved sin lykke og ikke mente sig selv værdig. Han var simpelt hen i færd med at finde en undskyldning for at gå ud af sit gode skind af denne grund, og var ikke kommet sig over det uventede, der var sket dagen i forvejen ... "Ja, det må være det," tænkte Arkadij Ivanovitch. "Han må frelses. Han må forsones med sig selv. Ellers ødelægger han sig selv." – Så overvejede han og tænkte sagen igennem, og besluttede sig endelig til at gå til Julian Mastakovitch straks den næste morgen og fortælle ham alt.

Vassja sad og skrev. Den udmattede Arkadij Ivanovitch lagde sig, i den hensigt at tænke sagen grundigt igennem. Han faldt i søvn og vågnede først ved daggry.

"For pokker! Nu igen!" råbte han, efter at have kastet et blik på Vassja.

Denne sad stadig og skrev.

Arkadij gik hen til ham, tog ham i sine arme og lagde ham i sengen.

Vassja smilede; hans øjne lukkede sig af træthed. Han kunne næppe tale.

"Jeg ville selv til at lægge mig," sagde han. "Ved du, Arkadij, jeg har en idé: jeg bliver færdig. Jeg har skrevet meget hurtigere.

Men jeg kunne ikke have siddet meget længere. Væk mig igen klokken otte, så ..."

Han fuldendte ikke sætningen, men sank hen i en sand dødssøvn.

"Mavra!" sagde Arkadij Ivanovitch hviskende til Mavra, der netop kom ind med teen, "Han bad om at blive vækket klokken otte! Det må ikke under nogen betingelse ske! Han er nødt til at sove; for min skyld gerne ti timer ... forstår du?"

"Det forstår jeg, lille far! Det forstår jeg godt, herre!"

"Middagsmad behøver du ikke at lave, og rumstér nu ikke for meget med brændet, gør intet spektakel ... eller ve dig! Spørger han efter mig, så er jeg gået i min bestilling ... forstår du?"

"Jeg forstår, lille far! Han kan sove så meget han vil; hvad angår det mig? Jeg glæder mig, når mine herrer sover, og jeg passer godt på alt, hvad der tilhører dem. Og angående den kop, der for nylig gik itu, og som De gjorde mig forestillinger om, så var det ikke mig, men katten, der gjorde det ... jeg havde ikke holdt ordentligt øje med den, men jeg havde dog bedt den om at forsvinde, den forbandede ..."

"Tys! ti nu stille, stille!"

Arkadij Ivanovitch førte Mavra ud i køkkenet, forlangte nøglen dertil og lukkede hende så inde dér.

Så begav han sig til sin bestilling.

Undervejs overvejede han, hvorledes han skulle fremstille sig for Julian Mastakovitch, og om det var passende og ikke ville være uopdragent af ham.

Da han kom til kontoret, var han stadig noget usikker, og med ængstelse forespurgte han, om Hans Excellence var til

stede. Man svarede ham, at han ikke var der og heller ikke ville komme den dag.

Arkadij Ivanovitch ville straks begive sig til ham i hans hjem, men han betænkte sig dog i rette tid, idet Julian Mastakovitch, siden han ikke var kommet, sagtens måtte have travlt hjemme.

Han blev altså.

Timerne syntes ingen ende at ville få.

Han søgte underhånden at få noget at vide om det arbejde, der var blevet overdraget til Schumkov, men ingen vidste noget om det.

Man vidste kun, at Julian Mastakovitch fandt for godt at beskæftige ham med sine privatanliggender, – men af hvad art disse var, vidste ingen. Endelig slog klokken tre, og Arkadij Ivanovitch ilede hjem.

I forværelset kom en skriver hen til ham og sagde, at Vassja Petrovitch Schumkov havde været der omtrent kl. et.

"Og han spurgte," tilføjede skriveren, "om De var her, og om Julian Mastakovitch havde været her."

Da Arkadij Ivanovitch hørte dette, tog han en droske og ankom aldeles ude af sig selv af bestyrtelse til sit hjem.

Schumkov var hjemme.

Han gik meget ophidset frem og tilbage i værelset.

Da han fik øje på Arkadij Ivanovitch, syntes han straks at komme til sig selv, han samlede sig sammen og bestræbte sig for at skjule sin ophidselse. Tavs satte han sig til sit skriveri.

Det så ud, som om han søgte at undgå sin vens spørgsmål, som om de ville være ham til besvær, og som om han selv havde udspekuleret noget og havde besluttet, ikke at ville forråde sin

beslutning på grund af, at "man jo altså heller ikke længere kunne stole på venskabet".

Dette overraskede Arkadij, og hans hjerte martredes i bitter, nagende smerte. Han satte sig på sin seng og slog på må og få op i en lille bog, den eneste, han ejede, men vendte ikke et øjeblik sit blik fra den stakkels Vassja.

Men Vassja tav hårdnakket, skrev stadig og løftede ikke et øjeblik blikket fra papiret. Således gik nogle timer, og Arkadijs kvaler nåede højdepunktet. Endelig klokken elleve løftede Vassja hovedet og så på Arkadij med et sløvt, stift blik.

Arkadij sad i forventning.

To, tre minutter forløb.

Vassja tav stadig.

"Vassja!" råbte Arkadij endelig. Men Vassja gav intet svar.

"Vassja!" gentog han, idet han sprang op fra sengen. "Vassja! Hvad er der med dig? Hvad er der i vejen?" råbte han, idet han ilede hen til ham.

Vassja løftede hovedet i vejret og så igen på ham med det samme sløve, stive blik.

"Han har tabt bevidstheden," tænkte Arkadij, rystende af skræk.

Han greb vandkaraflen, løftede Vassja i vejret og øste ham vand over hovedet, vædede hans tindinger, gned hans hænder mellem sine, – og Vassja kom atter til bevidsthed.

"Vassja! Vassja!" råbte Arkadij med tårerne styrtende ud af øjnene, ikke længere i stand til at bevare sin fatning. "Vassja! ødelæg dog ikke dig selv. Kom dog til besindelse! ... Fat dig dog!"

Han fuldendte ikke sætningen, men trykkede ham lidenskabeligt i sine arme. En vis knugende følelse udtrykte sig

i Vassjas hele åsyn; han gned sig for panden og greb sig til hovedet, som om han var bange for, at det skulle sprænges.

"Jeg ved ikke, hvordan det er med mig," sagde han endelig, "det ser ud, som om jeg har overstrengt mig med arbejde. Nå, godt, godt! Lad det nu blot være godt, Arkadij! gør dig blot ingen bekymringer. – Lad det være godt!" gentog han, idet han så på ham med sit sørgmodige, matte blik. "Hvorfor dog være urolig? Det er der ingen grund til; hold op med det."

"Du! Du trøster mig!" udbrød Arkadij, hvis hjerte var bristefærdigt. ... "Vassja!" sagde han endelig, "læg dig, og prøv at sove en smule, hvad? Pin dig nu ikke til ingen nytte! Så vil du igen gå bedre til dit arbejde!"

"Ja, ja!" sagde Vassja, "godt, lad så være, jeg vil lægge mig ... Ja, godt! Ser du, jeg ville gøre arbejdet færdigt, men nu har jeg overvejet det og har tænkt på noget andet, ja ..."

Arkadij førte ham hen til sengen.

"Hør, Vassja!" sagde han i en bestemt tone, "denne sag må have en endelig afgørelse. Sig mig, hvad har du besluttet?"

"Ak," sagde Vassja, idet han med mat hånd gjorde en afværgende bevægelse og vendte hovedet til den anden side.

"Nok, Vassja, nok! Fat en beslutning! Jeg vil ikke være din morder. Jeg kan ikke tie længere. Du vil ikke kunne falde i søvn, før du har taget en beslutning; det ved jeg."

"Som du vil – som du vil!" gentog Vassja tvetydigt.

"Han giver efter," tænkte Arkadij Ivanovitch.

"Følg nu nøje med, Vassja!" sagde han. "Tænk på, hvad jeg har sagt til dig, og i morgen skal jeg frelse dig ... i morgen skal jeg få din skæbne afgjort. Men hvad er det, jeg siger, din skæbne? Du har indjaget mig sådan en skræk, Vassja, at jeg bruger dine

egne ord. Skæbne, jo hvad for en skæbne! Det er jo vås, dumt tøjeri! Du vil ikke fortabe Julian Mastakovitch' yndest – eller kærlighed, om du vil – nej! du vil ikke miste den ... du skal se ... jeg ..."

Arkadij Ivanovitch kunne været blevet ved på den måde længe endnu; men Vassja afbrød ham. Han rejste sig op i sengen, lagde stiltiende begge arme om Arkadij hals og kyssede ham.

"Nok!" sagde han med svag stemme. "Nok! lad det nu være godt!"

Og han vendte atter ansigtet ind mod væggen.

"Min Gud!" tænkte Arkadij, "min Gud! Hvad er der i vejen med ham! Han er helt fra sans og samling. Hvad mon han vel kan have besluttet? Han ødelægger sig selv."

Arkadij betragtede ham fuld af fortvivlelse.

"Hvis han nu blev rigtig syg," tænkte Arkadij; "det ville måske være meget bedre. Sorgen ville forsvinde samtidig med sygdommen, og så kunne man på en ganske fortræffelig måde få hele sagen bragt i orden. – Men hvad er det dog, jeg her siger! Ak, du min Gud!"

Imidlertid lod Vassja til at være faldet i søvn. Arkadij glædede sig ved det.

"Et godt tegn!" tænkte han ved sig selv.

Han besluttede at blive siddende hele natten hos ham. Vassja var dog meget urolig. Hvert øjeblik fo'r han sammen, kastede sig hid og did i sengen, og åbnede af og til øjnene et øjeblik. Endelig fik dog udmattelsen overhånd; han syntes at sove så fast som en død.

4

Klokken var hen ved to om morgenen. Arkadij Ivanovitch sad og nikkede på sin stol med albuerne støttet mod bordet.

Han havde en foruroligende og sælsom drøm.

Det forekom ham, som om det ikke var ham, der sov, og som om Vassja lå i sengen som før. Men besynderligt nok forekom det ham også, som om Vassja forstilte sig, som om han bedrog ham, og så – så – ganske sagte stod op og skottende til ham sneg sig hen til skrivebordet. En brændende smerte fyldte Arkadijs bryst. Det ærgrede, bedrøvede og nedtrykte ham på samme tid, da han så, at Vassja ikke havde nogen tillid til ham, således havde hemmeligheder for ham og forstilte sig for ham. Han ville omfavne ham, kalde på ham, bære ham til sengs igen. – Da udstødte Vassja i hans arme et skrig, og det var kun et livløst legeme, han bar hen i sengen ...

Den kolde sved sprang frem på panden af Arkadij, hans hjerte bankede voldsomt.

Han slog øjnene op og var vågen.

Vassja sad virkelig foran ham ved bordet og skrev.

Arkadij troede ikke sine egne øjne og kastede et blik på sengen: dér var ingen Vassja.

Forskrækket sprang Arkadij op, endnu under indtrykket af sit drømmesyn.

Vassja skrev og rørte sig ellers ikke.

Pludselig opdagede Arkadij forfærdet, at Vassja fo'r hen over papiret med tør pen, vendte den ubeskrevne hvide side om og

skyndte sig så meget som muligt at få papiret fyldt, så geskæftig som om hans arbejde var i den bedste gænge.

"Nej, dette er ikke bevidstløshed!" tænkte Arkadij Ivanovitch, rystende over hele legemet. "Vassja! Svar mig dog!" råbte han idet han greb ham ved skulderen. Vassja blev ved som før at skrive med den tørre pen.

"Jeg har rigtig skyndt mig," sagde han endelig, uden at se op på Arkadij.

Arkadij greb hans hånd og tog pennen fra ham.

En stønnen trængte frem af Vassjas bryst. Han lod hånden synke og fæstede sit blik på Arkadij ... Så fo'r han med et pinefuldt, tungsindigt udtryk med hånden over panden, som om han ville fjerne en trykkende, blytung vægt, der tyngede hele hans væsen ned, og langsomt, som nedsunket i dybe tanker, bøjede han sit hoved ned mod brystet.

"Vassja! Vassja!" råbte Arkadij Ivanovitch fortvivlet. "Vassja!"

Efter en kort tids forløb så Vassja endelig på ham.

I hans store, blå øjne stod der tårer, og en uendelig kval prægede hans blege, blide åsyn ...

Han hviskede noget frem for sig.

"Hvad? Hvad siger du?" råbte Arkadij, idet han bøjede sig ned mod ham.

"Hvorfor dog? Hvorfor netop mig?" hviskede Vassja. "Hvorfor? Hvad har jeg gjort?"

"Vassja, hvad fejler dig? Hvorfor er du bange, Vassja? Hvorfor?" udbrød Arkadij, idet han fortvivlet vred hænderne.

"Hvorfor? Hvorfor stikke mig ind blandt soldaterne?" sagde Vassja, idet han så sin ven lige ind i øjnene. "Hvorfor? Hvad har jeg da gjort?"

Hårene rejste sig på hovedet af Arkadij; han troede ikke sine egne øren. Som tilintetgjort stod han dér foran ham.

Efter et øjebliks forløb kom han dog til besindelse.

"Det er intet, det går snart over!" sagde han til sig selv, stadig ganske bleg, med skælvende læber, der var blevet helt blå. Han begyndte hurtigt at klæde sig på; han ville løbe efter læge.

Pludselig kaldte Vassja på ham.

Arkadij løb hen til ham og omsluttede ham med sine arme, som en moder, man vil berøve et barn.

"Arkadij, Arkadij, sig det ikke til nogen! Hører du? Det er *min* ulykke, og jeg må være ene om at bære den ..."

"Hvad siger du, hvad taler du om, Vassja! Kom dog til besindelse; tænk dig om!"

Vassja sukkede, og tårerne trillede langsomt ned ad hans kinder.

"Hvorfor dræbe hende? Hvormed havde hun forbrudt sig?" mumlede han ved sig selv med angstfuld, hjerteskærende stemme. "Det er min skyld, min skyld ..."

Han tav en stund.

"Lev vel, min elskede! Lev vel, min skat!" hviskede han og rystede på sit stakkels hoved.

Arkadij fo'r op, tog sig sammen og ville atter ile efter lægen.

"Lad os gå! Det er på tiden!" udbrød Vassja, som misforstod Arkadijs bevægelse. "Lad os gå, min ven! Lad os gå! Jeg er parat ... du følger med mig!"

Han tav og så på Arkadij med et nærmest livløst, dybt ulykkeligt og mistroisk blik.

"Vassja! For Guds skyld! Bliv her! Vent på mig her, jeg kommer straks tilbage til dig," sagde Arkadij, nu også tabte

besindelsen. Han greb sin hue for at løbe efter lægen.

Vassja rettede sig pludselig op. Han syntes at være rolig og medgørlig, kun i hans øjne strålede en vis fortvivlet beslutsomhed.

Arkadij vendte sig endnu engang om, tog en åben pennekniv, som lå på bordet, kastede nok et blik på staklen og løb ud af værelset.

Klokken var otte. Dagslyset havde for længst adspredt dæmringen inde i stuen.

Han kunne ikke få fat på nogen. Han havde allerede løbet omkring i en hel time. Alle de læger, hvis adresse han fik af dvornikerne, når han spurgte, om der ikke boede en doktor der i huset, var allerede taget ud, den ene i tjenestesager, den anden i forretninger. Kun én modtog patienter, han udspurgte længe og nøjagtigt den tjener, der meldte ham, at en vis Nefedevitch var der: fra hvem, hvem han var, hvordan og på hvilken foranledning, og hvorledes den så tidlige besøgende så ud? – og han kom endelig til den slutning, at det ikke var muligt, han var meget optaget og kunne ikke gå med, og syge af den art måtte man bringe på hospitalet.

Så opgav den nedbøjede, dybt rystede Arkadij, der ikke havde ventet dette udfald, det hele, forbandede alle doktorer i verden og ilede i højeste angst hjem til Vassja.

Han styrtede ind i lejligheden.

Mavra havde, som om intet var forefaldet, fejet gulvet, pindet brænde og lavede sig nu til at tænde op i ovnen.

Han ilede ind i stuen, – af Vassja var der intet spor, han havde forladt huset.

"Hvorhen? Hvorhen er dog den ulykkelige løbet?" tænkte Arkadij, helt stiv af rædsel.

Han gav sig til at udspørge Mavra.

Denne vidste af intet; hun vidste ikke og havde ikke hørt, hvordan han var gået bort ... Gud være ham nådig!

Nefedevitch styrtede straks af sted til Artemjevs i Kolomna-bydelen. Den tanke var, Gud må vide hvordan, faldet ham ind, at Vassja var der.

Klokken var allerede 10, da han kom derhen. Der havde man ikke ventet ham, havde ingen anelse om noget, vidste intet.

Han stod forskrækket og ophidset foran dem og spurgte, hvor Vassja mon så kunne være. Benene svigtede den gamle, hun sank ned på sofaen. Lisanka begyndte, skælvende over hele kroppen af skræk, at spørge ham ud om, hvad der var sket.

Hvad skulle han sige?

Arkadij Ivanovitch fattede sig så hurtigt, som han kunne, lavede en historie, som de selvfølgelig ikke troede på, og løb videre, idet han efterlod begge kvinder rystede og ude af sig selv af angst.

Han ilede til sit kontor for dog i det mindste ikke at komme for sent, og for der at melde forfald for Vassja, så at man så snart som muligt kunne træffe forholdsregler.

Undervejs påkom der ham den tanke, at Vassja kunne være hos Julian Mastakovitch.

Det var nok det mest sandsynlige! Arkadij havde allerede tænkt på det før han løb hen til Artemjevs.

Ved Hans Excellences bolig ville han standse, men gav så i stedet ordre om at køre videre. Han besluttede først at gøre et forsøg for at få at vide, om der var indtruffet noget på kontoret,

og først når han ikke fandt ham der, ville han begive sig til Hans Excellence, om ikke andet så blot som den, der kunne give nogle meddelelser om Vassja. Nogen måtte jo dog fortælle det.

Allerede i forværelset omringedes han af sine yngre kolleger, der for størstepartens vedkommende havde samme rang som Arkadij og som ville vide, hvad der var sket med Vassja. Alle talte i munden på hinanden om, at Vassja var blevet gal og havde fået den fikse idé, at man på grund af hans skødesløse opfyldelse af hans tjenestepligt ville stikke ham ind blandt soldaterne.

Arkadij besvarede alle deres spørgsmål, eller rettere: han besvarede ingen af deres spørgsmål meget præcist, men søgte at komme ind i det inderste kabinet.

Undervejs erfarede han, at Vassja befandt sig i Julian Mastakovitchs kabinet, og at Esper Ivanovitch ligeledes var gået derhen med alle de ansatte af højere rang i hælene.

Han blev standset undervejs af en af sine foresatte. Uden at kende ham mumlede han noget om Vassja og gik ad kabinettet til.

Derindefra hørte man allerede Julian Mastakovitchs stemme.

"Hvor vil De hen?" spurgte en stemme ham i nærheden af døren.

Arkadij Ivanovitch tabte næsten sin fatning, han ville allerede vende om, men fik i det samme gennem den halvåbne dør et glimt af sin stakkels Vassja. Han åbnede døren og trængte sig ind i værelset.

Der inde herskede der forvirring og rådløshed, og Julian Mastakovitch var øjensynlig meget ophidset.

Rundt om ham stod en del højere embedsmænd og rådslog uden på nogen måde at nå til en beslutning.

Lidt afsides stod Vassja.

Alt ligesom stivnede til is i Arkadijs bryst, da han så ham.

Vassja stod der bleg, med hovedet hævet, i retstilling som en anden rekrut, med hænderne langs buksesømmen, og så Julian Mastakovitch lige ind i øjnene.

Man lagde straks mærke til Nefedevitch, og én, der vidste, at de var husfæller, sagde dette til Hans Excellence.

Arkadij blev ført frem.

Han ville svare på de spørgsmål, man stillede ham, så på Julian Mastakovitch, og da han bemærkede, at hans åsyn bar præg af sand medlidenhed, begyndte han at ryste og hulkede højt som et barn.

Han gjorde mere endnu: han styrtede frem, greb chefens hånd og førte den til sine øjne, vædede den med tårer, så at Julian Mastakovitch selv var nødt til hurtigt at trække hånden til sig, gjorde en afværgende bevægelse og sagde:

"Nå, lad det være godt, min ven! Lad det nu være godt. Jeg ser, du har et godt hjerte."

Arkadij hulkede og kastede bønfaldende blikke rundt på de omstående. Det forekom ham, som om de alle var den stakkels Vassjas venner, de så alle bedrøvede ud.

"Hvorledes er det dog sket, hvordan er det kommer hertil?" spurgte Julian Mastakovitch. "Hvordan har han sådan kunnet miste sin forstand?"

"Af tak-nem-me-lig-hed!" var det eneste, Arkadij formåede at fremstamme.

Alle hørte hans svar uden at forstå det, og alle forekom det sælsomt og usandsynligt.

"Hvordan kan et menneske miste forstanden af taknemmelighed?"

Arkadij søgte at forklare dem sagen, så godt han kunne.

"Herre Gud, hvilken ulykke!" sagde Julian Mastakovitch endelig. "Og det stykke arbejde, jeg havde overdraget, var ikke af særlig betydning og havde slet intet hastværk. Så er altså et menneske gået til grunde for ingen ting og uden nogen grund. Nå, man må få ham bragt til en anstalt!"

Nu henvendte Julian Mastakovitch sig på ny til Arkadij Ivanovitch og begyndte atter at udspørge ham.

"Han beder om," sagde han, og pegede på Vassja, "at vi skal lade være at sige noget til en vis ung pige. Hvem er det ... er det hans forlovede?"

Arkadij gav sig til i korte træk at forklare ham sagen.

Vassja syntes imidlertid at spekulere over et eller andet, ligesom han med stor anstrengelse tænkte over et vigtigt, nødvendigt anliggende, som nu kunne være ham til nytte.

Af og til kastede han bedrøvede blikke rundt om, som om han håbede, at en eller anden ville minde ham om, hvad han selv havde glemt.

Han fæstede nu sit blik på Arkadij.

Til sidst lysnede der ligesom en stråle af håb op i hans øjne, han gjorde et skridt fremad med venstre fod, gik derpå så utvungent som muligt tre skridt og slog højre støvle sammen med den venstre, som en soldat, der står foran en officer, der har kaldt ham frem.

Alle ventede med spænding på, hvad der nu ville ske.

"Jeg lider af en legemsfejl, Deres Excellence, ... jeg er svag og lille, ... jeg er utjenstdygtig," sagde han i afbrudte sætninger.

Alle, som var i værelset, blev til mode, som om en hånd pressede hjertet sammen på dem, og hvor karakterstærk Julian Mastakovitch end var, så kom dog tårerne op i øjnene på ham.

"Før ham bort," sagde han og vinkede med hånden.

"Hovedet i vejret!" sagde Vassja halvhøjt, gjorde venstre om og forlod værelset. Alle ilede skyndsomt efter ham.

Arkadij trængte sig efter de andre.

I modtagelsesværelset lod man Vassja sætte sig ned, mens man ventede på ordrer og på en vogn fra sygehuset.

Han sad stiltiende og syntes at være yderst bekymret.

Når han fik øje på én, han kendte, nikkede han til ham, lige som om han tog afsked. Hvert øjeblik så han hen til døren og forberedte sig på at nogen ville sige: "Så er det tid!"

En snæver kreds havde samlet sig tæt omkring ham. Alle rystede de på hovedet, alle jamre sig. De fleste af dem udtrykte forundring over hans historie, som nu pludselig blevet kendt af alle. Nogle tale om hans sygdom, mens andre udtrykte deres medlidenhed og deres høje tanker om Vassja; de sagde, at han var sådan et stille, beskedent ungt menneske, at han havde været så lovende; man beskrev, hvordan han havde været ivrig efter at lære, at skaffe sig kundskaber.

"Han har ved egen kraft svunget sig i vejret," bemærkede en.

Man talte med forbavselse om Hans Excellences godhed for ham.

Nogle af dem søgte at forklare, hvordan Vassja var faldet på den tanke, at blev stukket ind med soldaterne, fordi han ikke havde gjort sit arbejde færdigt. Man sagde, at den stakkels fyr for nylig havde hørt til den klasse, der skulle gøre militærtjeneste og først for nylig var løst fra dette forhold ved

Julian Mastakovitchs indflydelse, som havde vidst at vurdere hans talent, hans lydighed og hans sjældne sagtmodighed, og var blevet opflyttet fra borgerstanden i første embedsmandsklasse. Kort sagt, der blev snakket overmåde meget og fremsat mange meninger af højst forskellig art.

Blandt alle de dybt rystede mennesker gjorde særlig en kollega af Vassja Schumkov sig bemærket. Han var meget lille af vækst og var ikke just nogen ung mand, men sådan på det nærmeste henved tredive år gammel. Han var ligbleg, rystede over hele kroppen og smilede på en sær måde, – måske fordi enhver skandale eller mærkværdig scene både ængster og samtidig i nogen grad forårsager den udeltagende tilskuer en vis nydelse. Han løb bestandig rundt i den kreds, der omgav Schumkov, og da han var lille, hævede han sig op på tåspidserne, greb den første den bedste fat ved en frakkeknap – det vil sige, den første den bedste, som han mente at kunne tillade sig at tage fat i – og forklarede, at han vidste, hvad det hele var kommet af, det var ikke nogen uskyldig, men en meget alvorlig sag, og man kunne ikke sådan lade det blive ved det. Så stillede han sig igen på tåspidserne, hviskede sin tilhører noget i øret, nikkede et par gange med hovedet og løb på ny videre.

Endelig fik det hele dog en ende: der kom en tjener og en læge fra sygehuset; de gik hen til Vassja og sagde til ham, at det var på tide at bryde op. Han sprang op, blev urolig og gik med dem, idet han så sig om i kredsen. Han søgte en eller anden med øjnene.

"Vassja! Vassja!" udbrød Arkadij Ivanovitch hulkende.

Vassja blev stående, og Arkadij trængte sig hen til ham.

De kastede sig i hinandens arme og trykkede hinanden fast ind til brystet for sidste gang.

Det var et smerteligt syn!

Hvilken kimærisk ulykke var det, der pressede tårer af deres øjne? Hvad græd de over? Hvor var ulykken Hvorfor forstod de ikke hinanden?

"Der ... der ...! Gem det!" sagde Schumkov, idet han trykkede Arkadij et papir i hånden. "Ellers tager de det fra mig! Bring mig det en gang senere, bring mig det; gem det ..."

Vassja fuldendte ikke sætningen. Man kaldte på ham. Rask løb han ned ad trappen, idet han nikkede til alle og tog afsked med alle. Fortvivlelse prægede sig i hans ansigt. Man førte ham ned til vognen og bragte ham bort.

Arkadij åbnede hurtigt papiret: Det var Lisankas sorte hårlok, som Vassja ikke ville berøves. Hede tårer strømmede ud af øjnene på Arkadij.

Ak, den stakkels Lisanka!

Efter kontortidens slutning gik han ud i Kolomna-bydelen.

Jeg vil ikke beskrive, hvad dér gik for sig.

Selv Petja, den lille Petja, der ikke begreb det mindste af, hvad der var tilstødt den gode Vassja, gik hen i en krog, dækkede ansigtet med sine små hænder og hulkede af hele sit barnlige hjertes inderste.

Aftendæmringen var allerede indtrådt, da Arkadij begav sig på hjemvejen.

Da han kom til Nevaen, blev han et øjeblik stående og kastede et blik over floden ind i det røgopfyldte fjerne, der flammede op

i den blodrøde aftengløds sidste purpur, som glødede på den tågede horisont. Natten lagde sig over staden, og Nevaens umådelige, af frossen sne opsvulmede flade, blev ved det sidste genskin af solen ligesom besået med uendelige myriader af spidse rimstråler. Der var 20 graders kulde. Den varme ånde, der strømmede ud af hestenes næsebor og fra de hastende mennesker, frøs til rim. Den tætte luft rystede ved den ringeste lyd, og lig kæmper steg røgskyerne op fra alle tage på begge flodbredder og svævede opad mod den kolde himmel, idet de undervejs forenede sig og atter skiltes, så at nye bygninger syntes at opstå oven over de gamle, en ny stad syntes at danne sig oppe i luften …

Til sidst så det ud, som om hele denne verden, – med alle dens beboere, mægtige og svage, med alle dens beboelser, de fattiges vråer så vel som gyldne paladser, denne verdens mægtiges fryd – i denne skumringstime var som et fantastisk drømmesyn af eventyrlandet, en drøm, der i sin tur ville forsvinde og fordampe som en sky på den mørke, blå himmel.

En sælsom tanke opstod i den stakkels Vassjas nu broderløse kammerat.

Han fo'r sammen, og en hed blodstrøm ligesom udgød sig i samme øjeblik over hans hjerte, idet den pludselig brød frem under indflydelse af en mægtig, ham hidtil ukendt følelse.

Nu først syntes han at fatte og erkende hele den ophidselse, hvorigennem hans stakkels Vassja, der ikke formåede at bære sin lykke, havde mistet forstanden.

Hans læber bævede, hans øjne stirrede vidt opspilede, han blegnede, og hans ud i fremtiden svævende blik syntes i dette øjeblik at opdage noget helt nyt …

Han blev forstemt, gnaven og tabte hele sin munterhed. Hans gamle bolig var ham modbydelig – han fandt sig en anden. Til Artemjevs i Kolomna-bydelen *ville* han ikke mere gå – *kunne* han ikke gå.

To år senere mødte han Lisanka i en kirke. Hun var allerede gift; bag hende gik en amme med et pattebarn.

De hilste på hinanden og undgik længe at tale om fortiden.

Lisa fortalte, at hun, Gud ske lov, var lykkelig, at hun ikke var fattig, at hendes ægtefælle var en god mand, som hun holdt af …

Men midt under hendes snakken fyldtes hendes øjne med tårer, hendes stemme rystede, hun vendte sig bort og knælede ned på kirkens marmorgulv for at skjule sin kummer for menneskene.

Om "Et svagt hjerte"

Forfatter: Fjodor Dostojevski (1821-1881).
Org.udgave: *Слабое сердце (1848/49)*.
Denne udgave baseret på: F. M. Dostojevskij: *Et svagt Hjærte.* Fra Russisk ved A. Berlin. Nyt dansk Forlagskonsortium, Hoffensberg og Trap's Etabl., København 1890.
Oversætter: A. Berlin (?-?).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Leonid Pasternak (1862-1945): *Муки творчества* (~"Kreativitetens kvaler") (1892).

ISBN 978-87-7628-051-2
1. ebogsudgave

www.ebib1800.dk

